

EURACTIV

EÚ V ROKU 2023

ŠPECIÁL | JANUÁR 2023

EÚ V ROKU 2023

ŠPECIÁL | JANUÁR 2023

„Permakrízu“ minulého roku a jej následky, ktoré budú v roku 2023 čoraz markantnejšie, možno podľa európskeho vedenia riešiť „len kolektívne, ako jedna Únia“. Portál EURACTIV Slovensko sa pozrel na to, ako plánuje blok spolupracovať v oblasti všeobecných záležitostí, práva a spravodlivosti, v ekonomike, energetike, priemysle, ale aj v digitalizácii, doprave, vyrovnávaní regionálnych rozdielov či poľnohospodárstve, v bezpečnosti a zahraničných vzťahoch.

Európska komisia vyhlásila rok 2023 za Európsky rok zručností. Držiteľmi titulu Európske hlavné mesto kultúry pre rok 2023 v Európe sú od 1. januára tri mestá, Elefsína (Grécko), Temešvár (Rumunsko) a Veszprém (Maďarsko). No v roku 2023 bude musieť Únia predovšetkým správne navigovať v mori kríz – popandemickej, vojnovej, ale aj energetickej. Plány bloku majú byť záchrannou loďou pre všetkých Európanov.

Obsah

.....

Európa v roku 2023 bude taká, ako jej to dovolí Viktor Orbán	4
V 2023 zažije Európa miernu hospodársku recesiu, inflácia bude klesať pomaly	7
Zahraničie a bezpečnosť Únie v roku 2023: Začína zákopová vojna mocností	10
Poverený minister Naď o plánoch rezortu v roku 2023: Pokračuje najreformnejšie obdobie v ére samostatnosti	12
Firmy musia v roku 2023 pretaviť ideály udržateľnosti do praxe	14
Obnoviteľné zdroje budú určovať energetiku Únie aj v roku 2023	16
Energetika v roku 2023: Kríza pokračuje, Slovensku pomôže nový klimazákon	19
Eurofondy v roku 2023: Úradníci sa rozkročia medzi dve dotačné obdobia	22
Nové peniaze pre priemysel Únie nechystá	24
Na migračnú reformu Únie bude v roku 2023 dohliadať krajná pravica	26
Európske poľnohospodárstvo v roku 2023 bude o pesticídoch a obaloch potravín	29
Nástup elektromobility v roku 2023 naberie na obrátkach	31
Automobilový priemysel má pred sebou ďalší búrlivý rok	34
Únia prepísala pravidlá na digitálnom trhu. V roku 2023 ich pred zavedením do praxe doladí	37
Posuňme digitálnu ekonomiku Slovenska medzi najlepšiu európsku pätnástku	39
Slovenskí europoslanci chcú v roku 2023 bojovať s energokrízou aj zmenou klímy	41

ČLÁNOK

Európa v roku 2023 bude taká, ako jej to dovoľí Viktor Orbán

.....

Autorka: Barbara Zmušková | EURACTIV.sk

Katsushika Hokusai – Gamecocks, The Metropolitan Museum of Art, 1838
[MET]

Maďarský premiér hovorí, že chce prehodnotiť efektivitu ruských sankcií. V novom roku bude treba predĺžiť ich platnosť a Maďarsko s Poľskom už stratili akékoľvek zábrany ohľadom vydierania svojím právom veta.

Rok 2022 naplno ukázal, kam môže zájsť rozhodovanie založené na súhlase všetkých 27 členských krajín. Kľúčová pôžička pre Ukrajinu sa stala rukojemníkom snahy Viktora Orbána znížiť svoj finančný trest za korupciu na eurofondoch a dohodu o globálnej minimálnej dani si zase ako zámienku na rovnaké účely niekoľkokrát prehodil s Poľskom.

ROVNAKÉ PRAVIDLÁ

Ani v roku 2023 nebude núdza o dôležité hlasovania, pri ktorých budú môcť Maďarsko a Poľsko využiť svoje právo veta. A keďže obe krajiny majú momentálne zablokované príjmy z plánov obnovy aj všetky eurofondy, nechýba im na to ani motivácia.

Viktor Orbán už avizoval, že chce od Európskej komisie vidieť analýzu efektivity sankcií na agresívny ruský režim, ktorý minulý rok vpadol na Ukrajinu. Zrušiť chce tie, ktoré viac zasahujú členské krajiny EÚ než Rusko. Prvú príležitosť na to bude mať koncom

januára, keď bude **potrebné** predĺžiť ekonomické sankcie o ďalší polrok.

Problém ale je, že ruský plyn ani nie je taký lacný, ako Orbán dúfal, a podlizovanie sa Putinovi sa mu nevypláca. Maďarsko malo v novembri najvyššiu infláciu zo všetkých krajín EÚ a v roku 2023 sa ešte len prejavia následky zrušenia zastropovaných cien benzínu. Podľa analytikov sa môže maďarská inflácia **vyšplhať** až na 25 percent.

Bolo by však prekvapením, ak by si Viktor Orbán dokázal túto rovniciu spočítať, keďže mu ani všetky pozastavené eurofondy nestoja za odstránenie homofóbnych zákonov. Otáznejší je postoj Poľska, ktoré patrí medzi najhlasnejších zástancov pomoci pre Ukrajinu a ruských sankcií. Poľské vedenie zdanlivo uvažuje **triezvejšie** ohľadom výzvy, ktorou sú zablokované eurofondy.

Je teda celkom možné, že Poľsko pred voľbami (o nich viac nižšie) nastúpi na cestu reálnych reforiem, ktoré by mu mohli odblokovať európske peniaze a vyriešiť dlhotrvajúce problémy s EÚ. Ako však ukázal príklad globálnej dane, nedá sa vylúčiť, že na tejto ceste zopárkrát využije aj svoje veto. Lekcia roku 2022 totiž znela, že táto taktika funguje.

Roky 2022 aj 2023 pritom mali byť o napĺňaní požiadaviek občanov z Konferencie o budúcnosti Európy, jednou z ktorých bolo aj odstránenie

jednomyselného hlasovania, v rámci ktorého s vetami obchoduje. České predsedníctvo Európskej únie však po rozoslaní dotazníka a zistení, že tento krok nepodporujú všetky členské krajiny, snahu o veľkú reformu rozhodovania v EÚ vzdalo.

Jedinou možnosťou, že posledné slovo pri obnovovaní sankcií a prijímaní nových nebude mať Viktor Orbán, je eventualita, že by sa členské štáty rozhodli čoraz častejšie konať bez neho. V praxi sa to už dialo pri rozsiahlych výnimkách, ktoré si Orbán zo sankcií vyrokovoal. Členské krajiny to tiež boli ochotné urobiť pri prijímaní pôžičky pre Ukrajinu, keď pripravili plán B, ako stratégiu uskutočniť aj bez Orbána. Konečná dohoda však ukázala, že napriek všetkému zostáva byť preferovanou možnosťou súhlas všetkých, aj za cenu politických výmen. V tomto prípade hodnôt za peniaze.

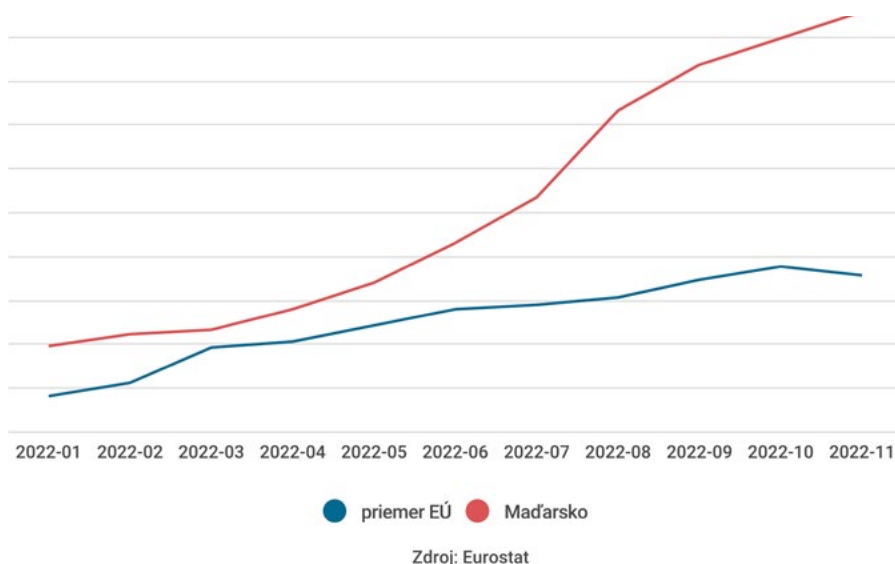
ODLIŠNÉ FIGÚRKY

Maďarské voľby v roku 2022 zacementovali jednu z veľkých otázok európskej politiky. V tých poľských tento rok uvidíme ako dopadne tá druhá. Poliakov čakajú voľby do parlamentu na jeseň a podobne ako v Maďarsku ide o súboj etablovanej konzervatívnej vlády, ktorá narušovaním súdnictva a základných európskych hodnôt zablokovala krajine všetky eurofondy, proti spojenej opozícii na čele s výraznou tvárou európskej politiky, bývalým šéfom Európskej rady Donaldom Tuskom.

Zmena vedenia v Poľsku by mohla výrazne zamávať európskou politikou. Maďarsko by prišlo o spojenca, napríklad pri procese v článku 7, v rámci ktorého by pre porušovanie základných európskych hodnôt mohlo prísť o hlasovacie práva (a vyriešiť tak celú predchádzajúcu kapitolu). Opozícia sľubuje navrátiť Poľsko k hodnotám liberálnej demokracie, teda rešpektu k menšinám a nezávislého súdnictva. Strany sú v nej však združené najmä opozíciou k súčasnej vláde, čo môže sťažiť prípadné vládnutie a hľadanie programových prienikov. Úspech Tuskovskej Občianskej koalície tiež závisí od schopnosti spojiť sa s ďalšími stranami – Ľavicou, Poľskou koalíciou a Poľskom 2050.

K problémom v Bruseli sa však pridávajú aj korupčné škandály na **domácej** pôde a koalíčné spory o tom, či je vládna strana Právo a Spravod-

INFLÁCIA

livosť podľa menšieho Jednotného Poľska dostatočne homofóbna. Spolu s ekonomickými problémami, ktorými čelia všetky členské krajiny, to spôsobuje oslabenie vládnej koalície v prieskumoch.

Ďalšie zaujímavé voľby tento rok prebehnú v Španielsku a Grécku, kde zatiaľ vyhávajú pravicové, konzervatívne a nacionalistické strany. A netreba zabúdať ani na možnosť predčasných volieb na Slovensku, ktoré by tiež mohli zamávať doterajším európskym smerovaním zahraničnej politiky. Asi najdramatickejší obrat by mohol nastať so silnou vládou pozíciou strán Smer-SD a Republika. Obe strany si posledné roky budovali silnú protieurópsku rétoriku a v otázke sankcií na Rusko sa prikláňajú viac k Maďarsku než Poľsku.

Najväčšia europarlamentná frakcia EPP k tomu avizuje [spoluprácu](#) s euroskeptickou ECR pod vedením novej talianskej krajiny pravicovej premiérky Giorgie Meloni. A Pravicová EPP sa v kontexte Katargate, korupčného škandálu ľavicovej frakcie S&D, neštítala bojovať o politické body. Rok 2023 teda môže aj výrazne posilniť pozíciu pravicovej a konzervatívnej politiky v Európe.

PRIORITY EÚ NA ROK 2023 (ŠVÉDSKE A ŠPANIELSKÉ PRESEDNÍCTVO)

- Podpora Ukrajiny (ruské sankcie, dopravné prepojenie s Ukrajinou)
- Dokončenie Fitfor55 (energetická efektivita, zelenšia nákladná doprava, udržateľné obaly, regulácia pesticídov)
- Podpora európskeho priemyslu (Akt o čipoch, kritické suroviny, ochrana dodávateľských reťazcov)
- Reforma fiškálnych pravidiel
- Ďalšie: zdieľanie zdravotníckych dát, reforma farmaceutického trhu, ochrana slobodných médií, Severoírsky protokol
- Nové návrhy eurokomisie:
  - o vyššie dane na tabak, ochrana duševného zdravia
  - o pravidlá pre digitálne euro
  - o zjednotenie zdaňovania firiem a nové zdroje európskeho rozpočtu
  - o možné navýšenie viacročného rozpočtu EÚ

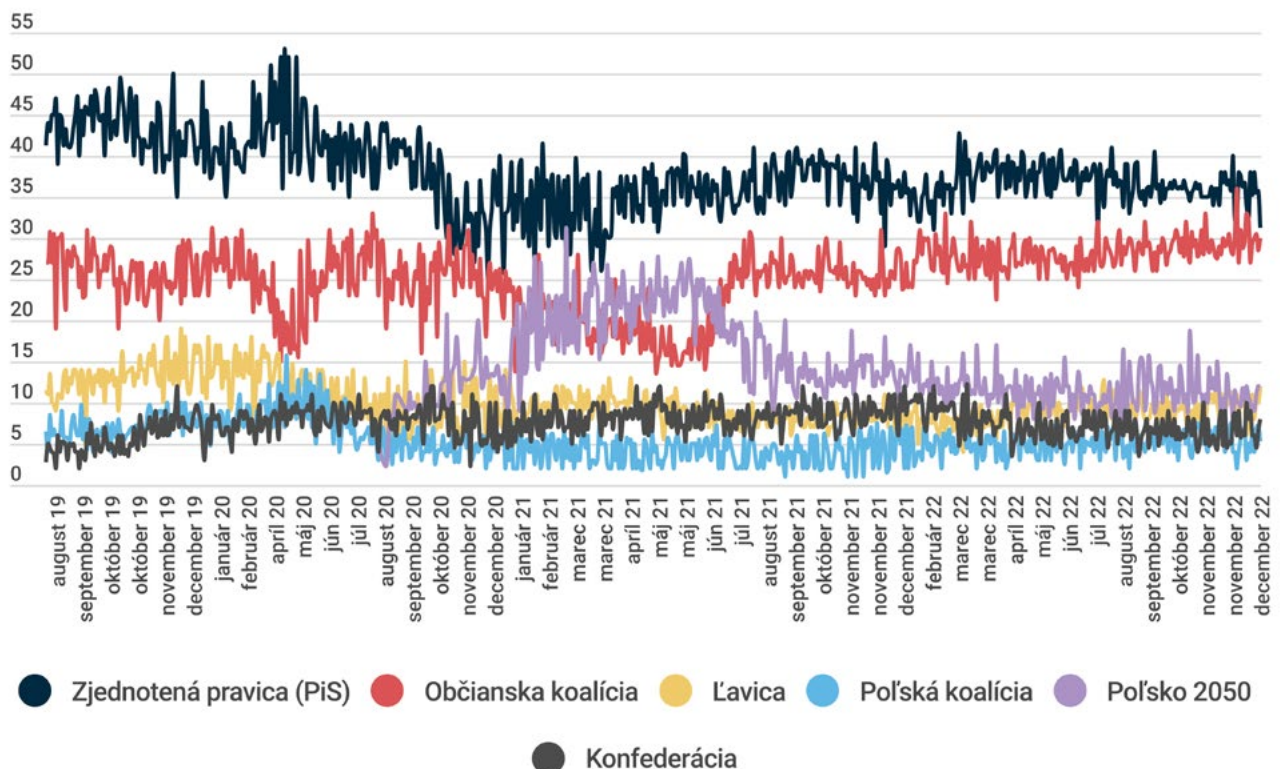
ČO ČAKAŤ V NOVOM ROKU

- **Slovensko bude mať novú europoslankyňu.** Po úmrtí Miroslava Číža, zvoleného za Smer-SD, by

jeho mandát mala prevziať ďalšia v poradí výsledkov volieb, Katarína Roth-Neveďalová.

- **Štáty sa znovu rozhadávajú pre COVID.** Skúsenosti z posledných dvoch rokov [nestačili](#) na to, aby pri novom ohnisku v Číne krajiny našli zhodu na pravidlách.
- **Európska politická komunita sa stretne v Moldavsku.** Jarný summit ukáže, či stretnutie európskych zástancov mieru a demokracie má politickú budúcnosť.
- **Návrh nového etického orgánu EÚ bude sklamaním.** Eurokomisárka Věra Jourová od prepuknutia korupčného škandálu [brzdí](#) nádeje na vytvorenie inštitúcie, ktorá by mala silné právomoci na sledovanie a trestanie etických prešlapov predstaviteľov a úradníkov EÚ.
- **Začne sa predvolebná kampaň na šéfkou alebo šéfa eurokomisie.** Nádeje na systém Spitzenkandidat, ktorý by exekutívu EÚ odvodzoval od eurovolieb, sú prakticky mŕtve. O znovuzvolenie sa bude uchádzať Ursula von der Leyen, protivníčkou môže byť terajšia [šéfka](#) europarlamentu Roberta Metsola. ■

VOLEBNÉ PREFERENCIE V POĽSKU

Zdroj: Europe Elects

ČLÁNOK

V 2023 zažije Európa miernu hospodársku recesiu, inflácia bude klesať pomaly

Autor: Radovan Geist | EURACTIV.sk

Michael Wolgemut – Tanec smrti (výrez), Norimberská kronika.
[Wikimedia]

V tomto roku sa európska ekonomika prepadne do recesie. Kríza by mala byť mierna, s hospodárskym poklesom o niekoľko desiatín percenta. Vývoj však môžu negatívne ovplyvniť viaceré faktory vrátane inflácie.

V minulom roku sa mala Európa spamätávať z následkov pandemickej krízy. Koncom februára sa však všetko zmenilo. Rusko zaútočilo na Ukrajinu a spustilo tým bezpečnostnú a ekonomickú krízu.

Na rozdiel od roku 2014 (anexia Krymu a ruská intervencia na východe Ukrajiny), tentokrát zareagovala Únia rozhodnejšie. Vojensky a ekonomicky podporila Kyjev a sériou sankcií obmedzila ekonomické a politické vzťahy s Moskvou.

Rusko nepatriť ani pred vojnou medzi hlavných obchodných a investičných partnerov EÚ – s výnimkou energií. Konflikt tak Európa pocítila najmä cez ceny energetických surovín. Tie začali rásť už v polovici 2021. Obmedzovaním dovozu a manipuláciou s cenou sa Rusko pripravovalo na útok na Ukrajinu. Energetickú závislosť Európy využívalo ako politickú zbraň.

Vydieranie ani zastrašovanie Moskve úplne nevyšlo, no ceny energií v prvej polovici roka prudko vzrástli. To poškodilo ekonomiky európskych krajín a výrazne posilnilo infláciu.

Do roku 2023 tak Únia vstupovala so začínajúcou hospodárskou recesiou a dvojcifernou infláciou.

GLOBÁLNY ROZMER

Európska ekonomika je citlivá na vývoj globálneho prostredia, ktoré čakajú zložité mesiace.

Hospodársky rast v Číne spomalila nová vlna COVID-19. Svetová banka revidovala odhady rastu čínskeho HDP o 0,9 percentuálneho bodu (na 4,3 percenta). Pandemické situácia nie je zďaleka pod kontrolou. Po politike nulovej tolerancie, ktorá vyvolala masívne protesty a hospodárske straty, vláda obmedzenia ruší.

Kvôli nízkej miere zaočkovanosti a odmietaniu doviesť účinnejšie západné mRNA vakcíny hrozí teraz opačný extrém: rýchle šírenie nákazy. Aj to bude mať na ekonomiku negatívny dopad.

Podľa najnovších [odhadov Svetovej banky](#) by malo svetové HDP v toto roku rásť o 1,7 percenta. Ani v nasledujúcom roku sa rast nedostane na úroveň 2022 (2,7 vs. 2,9 percenta). Svetová banka predpokladá, že priemerný hospodársky rast počas piatich rokov poznačených pandemiou a ruským útokom na Ukrajinu (2020 – 2024) nedosiahne ani dve percentá. Bude najnižší od roku 1960.

Recesiu pocítia aj rozvinuté ekonomiky. V Spojených štátoch porastie HDP v tomto roku o 0,5 percenta (1,9 percentuálneho bodu pod predchádzajúcim odhadom). Eurozóna zaznamená nulový rast. Možné oživenie ekonomiky v druhej polovici roka len vyrovná prepád z prvých kvartálov.

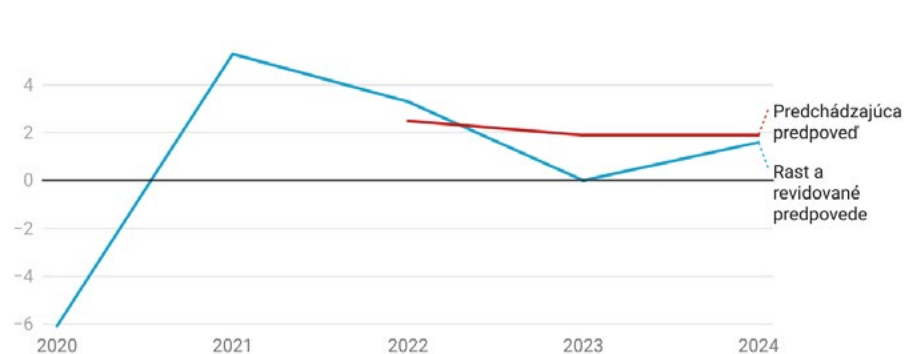
VPLYV RASTU CIEN

Hospodársky rast bude reagovať aj na tempo inflácie. V skratke: čím dlhšie bude rast cien vysoký (najmä jadrová inflácia), tým prísnejšiu menovú politiku bude sledovať Európska centrálna banka. Krátkodobým dôsledkom reštriktívnej menovej politiky bude nižší rast a vyššia nezamestnanosť. Horšie a dlhodobé dôsledky by však malo, ak by sa inflácia vymkla spod kontroly. Pri súčasnom nastavení ECB je však riziko takého vývoja malé.

Druhým faktorom sú ceny energií. Európa sa postupne odpútava od dovozov z Ruska (Nemecko už napríklad nedováža žiadne ruské uhlie, ropu,

VÝVOJ REÁLNEHO HDP EÚ (2020 - 2024)

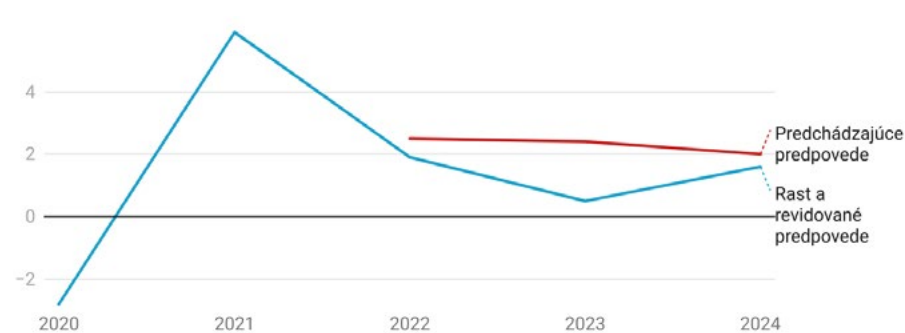
porovnanie z predchádzajúcimi predpoveďami

Graf: Vizualizácia: EURACTIV Slovensko • Zdroj: Svetová banka • Vytvorené pomocou Datawrapper

VÝVOJ REÁLNEHO HDP USA (2020 - 2024)

porovnanie z predchádzajúcimi predpoveďami

Graf: Vizualizácia: EURACTIV Slovensko • Zdroj: Svetová banka • Vytvorené pomocou Datawrapper

ani plyn), to ale neznamená, že ju neohrozujú následky cenových výkyvov. Lokálne dopady môže mať napríklad aj prerušenie prevádzky posledných používaných ropovodov a ropovodov, ktoré z Ruska smerujú do strednej Európy cez územie Ukrajiny.

PROTIINFLAČNÁ POLITIKA ECB

Vývoj globálnych cien energií je mimo kontroly Európskej centrálnej banky. Z dlhodobého hľadiska je však zaujímavejšie sledovať jadrovú infláciu – očistenú od najvolatilnejších komponentov energií a potravín. Pohybuje sa medzi 4 až 5 percentami, jej rast by sa mohol zastaviť v polovici tohto roka, klesať však bude veľmi pomaly. Aj preto ECB neočakáva, že sa jej celkovú infláciu podarí dostať pod dve percentá skôr, ako v roku 2025.

Jadrová inflácia sa pohybuje medzi 4 a 5 percentami, jej rast by sa mohol zastaviť v polovici tohto roka.

Ak ceny očistíme od energií a potravín, ich rast ovplyvňuje niekoľko faktorov:

- **Fiškálna politika:** Vyššie ceny budú udržiavať vládne stimuly a kompenzácie. Vzhľadom na dopady drahých energií na domácnosti a firmy nie je pravdepodobné, že by v najbližšom roku klesli. Úlohu zohrá aj snaha Únie podporiť európsky priemysel (tému sa venujeme nižšie).
- **Hospodárska recesia:** Zatiaľ sa zdá, že hospodárska recesia bude menej vážna a kratšia, než sa očakávalo v lete. Schladenie ekonomiky tak neprinesie pokles cien. Hlbší hospodársky prepád by mohol znížiť infláciu, zvýši však tlak na rozpočtové výdavky.
- **Trh práce:** Napriek hospodárskym problémom v druhej polovici 2022 sa miera nezamestnanosti v eurozóne držala na historických minimách (6,5 percenta). Zamestnancom to dáva viac možností tlačiť na

rast miezd. Celkový efekt miezd na infláciu však v porovnaní s fiškálnymi stimulmi nebude výrazný.

Európska centrálna banka sľubuje, že v boji s infláciou nepoľaví. To predpokladá ďalší rast úrokových mier. Ako [upozorňuje Eurointelligence](#), zdvihnutie základnej úrokovej miery na 3 až 4 percentá už bude politicky kontroverzné. Najmä krajiny so slabšou ekonomikou budú neradi prijímať cenu prísnej menovej politiky: vyššiu nezamestnanosť a nižší rast. Skúsenosť však ukazuje, že ECB pred takým tlakom neustúpi.

Problémy krajín EÚ, ktoré nepoužívajú euro, [môžu byť ešte hlbšie](#). Hoci inflačné rekordy lámu pobaltské krajiny, vo všetkých troch je nad dvadsiatimi percentami, vysoký medziročný rast cien zažívajú aj krajiny strednej a východnej Európy, ktoré nepoužívajú euro.

MOŽNÉ NEPRÍJEMNÉ PREKVAPENIA

Vývoj európskej ekonomiky môže ovplyvniť (skôr k horšiemu) aj niekoľko ťažšie predvídateľných faktorov.

- **Energie:** Túto zimu už nedostatok plynu európsku ekonomiku neohrozí. Zásobníky sú dostatočne plné, výpadok importu z Ruska nahradili iní dodávatelia. Otázkou je však nasledujúca zima. Kľúčové bude zabezpečenie dodávok skvapalneného plynu. V minulom roku pomohlo EÚ spomalenie čínskej ekonomiky a dopytu po LNG. Ak však Čína obnoví rýchly rast, konkurencia a ceny budú vyššie. Napĺňanie zásobníkov na sezónu 2023/24 pomalšie a drahšie.
- **Klimatické zmeny:** Už minulý rok ukázal ďalšiu slabinu európskej energetiky: dôsledky klimatickej zmeny. Dlhotrvalé a silné sucho koncom jari a v lete znížilo hladiny európskych riek. To obmedzilo produkciu vodných elektrární, problémy mali aj atómové

elektrárne, ktoré potrebujú vodu na chladenie. V dôsledku klimatických zmien rastie riziko takýchto extrémov počasia.

- **Dlhová kríza:** Riziko predstavuje aj obnovenie dlhovej krízy. Taliansko má dlh vo výške 150 percent HDP. Zatiaľ sa nezdá, že by nová vláda plánovala extrémne rizikové rozpočtové experimenty. Problémom však môže byť reštriktívna menová politika ECB, ktorá predražuje dlh periférnych krajín. Ak sa jeho cena stane neudržateľná, eurozóna sa môže ocitnúť späť v rokoch 2010-12 – s vysokou infláciou ako bonusom.
- **Ceny nehnuteľností:** Nakoniec, problémy môžu nastať na trhu nehnuteľností. Ich rýchly rast sa spomaľuje, niekde už možno dosiahol vrchol. Príliš prísna menová politika by však mohla spôsobiť prepád cien. Kríza zasiahne banky, následne celú ekonomiku. Podobne ako v predchádzajúcom prípade, ECB bude musieť hľadať citlivú rovnováhu.

BÚRKY NA HORIZONTE

Snaha o prežitie súčasnej krízy by nám nemala zakrývať oči pred potrebou riešiť dlhodobejšie riziká, upozorňuje [najnovšia správa Svetového ekonomického fóra](#).

Všetky štyri najväčšie hrozby, identifikované na základe odpovedí 1 200 expertov, súvisia s antropogénnou degradáciou životného prostredia: zlyhanie pri zabrzdzení klimatických zmien, zlyhanie pri prispôbení sa na klimatické zmeny, extrémne výkyvy počasia a riziko kolapsu biodiverzity.

„Predstavujú budúce riziká, ktoré môžu navzájom interagovať a vytvoriť ‚polykrízu‘ – klaster prepojených globálnych rizík s posilňujúcimi sa následkami, takže celkové následky budú väčšie, než suma ich častí,“ varuje správa. ■

ČLÁNOK

Zahranie a bezpečnosť Únie v roku 2023: **Začína zákopová vojna mocností**

Autorka: Lucia Yar | EURACTIV.sk

Paul Nash – Jar v zákopoch, Ridge Wood, 1917. [Wikimedia]

V témach zahraničnej a bezpečnostnej politiky Európskej únie bude v roku 2023 dominovať pokračujúca vojna na Ukrajine. Preverí vzťahy nielen vnútri bloku, ale aj s jej externými partnermi. Aktivizuje tiež investície do európskeho obranného priemyslu.

Hoci Európska komisia tvrdí, že multilateralizmus a medzinárodný poriadok zostanú „základnými princípmi“ bloku aj v novom roku, varuje, že EÚ sa musí „pripraviť na vek systémovej rivality v multipolárnom svete“.

Je jasné, že zákopy trojice mocností – Ruska, Spojených štátov a Číny –, ktoré by ochránili ich súčasné politické aj hodnotové ukotvenie, budú čoraz

pevnejšie. Zároveň sa však budú snažiť získať si na svoju stranu ďalších. Únia, ktorá v minulom roku našla zakotvenie v pevnejšom transatlantickom partnerstve, už nebude koketovať s možnosťami približovania sa Číne, a už vôbec nie Rusku. Otázkou pre ňu ale bude, či a v akých oblastiach chce zostať autonómnou – či chce stavať ďalší zákop, prípadne ktoré časti toho západného bude chcieť sama opevňovať.

MOMENTUM PRE EURÓPSKY OBRANNÝ PRIEMYSSEL

Viacerí analytici a analytičky naznačujú, že rok 2023 bude prelomový v tom, či sa preukáže skutočná jednota Únie voči agresorovi. Blok totiž čaká nielen príprava ďalšieho, už desiateho sankčného balíčka pre Rusko, ale Európska komisia sľubuje aktualizáciu sankčných nástrojov. Koncom prvej polovice roka (28. júna) by mal byť na stole rámec, ktorý sa zameria najmä na korupciu.

Hovoriť sa bude nielen o vojenskej a politickej pomoci, ale aj o podpore humanitárnej, právnej a postupne aj o možnostiach obnovy Ukrajiny. Mnohé krajiny vrátane Slovenskavidia príležitosti pre vlastné aktivity či domáci priemysel a firmy.

Špeciálne vojenská podpora Ukrajiny, ktorá bola v minulom roku pre blok zásadná a zlomová, bude potrebovať nabráť nový dych. Vlastné

európske zásoby zbraní, techniky a munície sa totiž míňajú, hoci požiadavky Kyjeva neútlmujú. Európska komisia má preto začať rozhovory so zástupcami európskeho obranného priemyslu o tom, ako výrobu na doplnenie zásob navýšiť. Vyplniť chce v prvom rade medzery v zásobách zbraní.

Blok chce v tomto roku obrannému priemyslu ešte viac uľahčiť prístup k súkromnému financovaniu, a to aj prostredníctvom Európskej investičnej banky. Európska komisia by mala rovnako predstaviť návrh spôsobu, ako oslobodiť nákup a vlastníctvo obranných technológií a spôsobilostí od DPH v prípade, že ich zaobstarávajú viaceré členské krajiny EÚ spoločne.

OPATRNE PLNENIE OBRANNÝCH AMBÍCIÍ

Pokrok by mal nastať aj pri napĺňaní takzvaného Strategického kompasu Únie, ktorý si blok schválil minulý rok v marci. Ide o súbor konkrétnych krokov, vďaka ktorým chce EÚ napĺňať vlastné obranné ambície.

Konkrétne by sa malo napríklad začať s prvými výcvikmi Európskych síl rýchleho nasadenia, čo je nová kapacita EÚ vo veľkosti 5 000 vojakov, ktorá by mala byť plne boj schopná v roku 2025. Keďže už minulý rok nachystal blok pre sily vlastné operačné scenáre, od nového roka by mali vojaci začať aj spoločné pravidelné cvičenia. Postupne by sa mali pridať kapacity z oblasti vojenského plánovania a vedenia. Cieľom je postupne prepojiť vojenské a civilné zložky Spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky EÚ (SBOP).

Civilnej stránke európskych spôsobilostí by mal prispieť aj nový pakt o civilnej SBOP, ktorý by mal vzniknúť práve v roku 2023. Pribudnúť majú napríklad experti v oblasti ľudskoprávných, environmentálnych a rodových tém, ako aj nové prepojenia s expertmi v členských štátoch z oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí. EÚ chce byť totiž už čoskoro schopná vedieť do 30 dní nasadiť vlastnú civilnú misiu s 200 plne vybavenými odborníkmi kdekoľvek to bude žiaduce a potrebné.

V tejto súvislosti čaká Úniu aj debata o nepopulárnej časti celého konceptu, ktorým sú financie. Krajiny by mali prehodnotiť nielen definíciu

spoločných nákladov, ale aj ich rozsah. Dohodnúť sa tiež majú na praktických náležitostiach toho, ako by skupina ochotných a schopných štátov mohla napláňovať a aj viesť misiu alebo operáciu pod politickým dohľadom Rady EÚ.

Na základe požiadaviek Strategického konceptu najmä Švédsko pokračuje na finálnej podobe vesmírnej stratégie EÚ pre bezpečnosť a obranu, ako aj na aktualizácii stratégie EÚ pre námornú bezpečnosť.

POVOJNOVÁ BEZPEČNOSTNÁ ARCHITEKTÚRA EURÓPY

Únia sľubuje „pokračujúcu podporu a spoluprácu“ krajinám Západného Balkánu či Východného partnerstva, no veľké zlomy, napríklad v prístupovom procese, sa neočakávajú. Len na jar napríklad eurokomisia predstaví správu o tom, ako sa v procese darí novým kandidátom – Ukrajine a Moldavsku, a potenciálnemu kandidátovi Gruzínsku.

Aspoň čiastočným riešením rozširovacej frustrácie v krajinách mimo bloku môžu byť čoraz zaujímavejšie debaty okolo Európskeho politického spoločenstva. Ide stále o neformálnu formáciu európskych krajín, kde dostali okrem členov Únie priestor aj kandidátske krajiny na vstup do EÚ vrátane Turecka a Ukrajiny, Západný Balkán, ale aj krajiny Európskeho hospodárskeho spoločenstva so Švajčiarskom či Nórskom.

Hoci sú jej podporovatelia vokálni najmä o tom, že nejde o alternatívu k rozširovaniu Únie, zdá sa, že táto neinštitucionalizovaná skupina by mohla mať potenciál stať sa silným hlasom Európy po vojne na Ukrajine. Viaceré krajiny vrátane Slovenska vidia v tomto formáte predobraz povojnovej bezpečnostnej architektúry v Európe, teda akéhosi OBSE bez Ruska a Bieloruska.

V Moldavsku sa 1. júna uskutočnilo druhé stretnutie Európskeho politického spoločenstva.

Čo ďalšie čakať v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky v novom roku?

- **Blok sa posnaží aj o ukončenie brexitu.** Pokrok v iných oblastiach stále brzdí spor o Severoírsky protokol. Ten by Briti chceli ukončiť do apríla, no diplomati

EÚ sú skeptickí. A keďže Severné Írsko v súčasnosti nemá vládu, rastú aj obavy z nárastu sektárskeho násillia.

- V júli počas **summitu NATO v Madride** by sa už mohlo oslavovať prijatie nových členov, Fínska a Švédska. Či sa to udeje, bude závisieť od februárového **hlasovania v Maďarskom parlamente**, ale najmä od výsledku **parlamentných a prezidentských volieb v Turecku**. Nezdá sa totiž, že by prezident Erdoğan chcel svoje zahraničnopolitické tromfy pustiť z rúk počas kampane.
- Aj oblasť obrany začnú čoraz intenzívnejšie ovplyvňovať **snahy o dekarbonizáciu a prispôsobovanie sa klimatickým zmenám**. V tomto roku by členské krajiny EÚ mali v rámci Plánu o zmene klímy a obrane vypracovať národné stratégie pre prípravu ozbrojených síl na zmenu klímy.
- **Únia sa chystá na summit s Čínou**, pre ktorú nový rok nezačal kvôli prehlbujúcej sa pandémie dobre. Podobne ako v minulom roku sa očakáva pomalší rast jej ekonomiky. Slabšia Čína ale pre Úniu nie je dobrou správou. V snahe zvrátiť recesiu môže začať konať omnoho agresívnejšie. Oči sveta sa preto uprú napríklad na **Taiwan**, prvé **cvičenie partnerov Západu v Indopacifiku**, kde by sa mali zapojiť aj spoločné európske sily, aj možnú **pomoc Pekingu pre Rusko**.
- **Revitalizáciou by malo prejsť viacero obchodných dohôd Únie.** Komisia by chcela zabezpečiť úplnú ratifikáciu napríklad s Čile, Mexikom a Novým Zélandom a pokračovať v rokovaniach s Austráliou, Indiou a Indonéziou. Pribudne aj nová Agenda pre Latinskú Ameriku a Karibik.
- Únia bude chcieť pod vedením Švédska pokročiť vo svojom akčnom pláne **o rodovej rovnosti a posilnenia postavenia žien v externých aktivitách bloku (GAP III)**. Na implementáciu jej zostávajú už len tri roky. Do popredia sa preto dostávajú diskusie o podporných nástrojoch **vrátane rodových auditov**. ■

KOMENTÁR

Poverený minister Naď o plánoch rezortu v roku 2023: **Pokračuje najreformnejšie obdobie v ére samostatnosti**

Autor: Jaroslav Naď

Autor: TASR/Jaroslav Novák

Aj v roku 2023 chce ministerstvo obrany doháňať investičný dlh v modernizácii slovenskej armády. Pribudnúť majú tanky, obrnené vozidlá aj vrtuľníky. Podpora Ukrajiny vrátane servisu ukrajinskej techniky či výcviku vojakov bude pokračovať „tak dlho, ako to bude potrebné“. Podľa Jaroslava Naďa táto podpora „nebude mať vplyv na obranyschopnosť Slovenska“.

Jaroslav Naď je dočasne povereným ministrom obrany Slovenskej republiky.

Rezort obrany prechádza najreformnejším obdobím v ére samostatnosti. Presadili sme dramatické navýšenie obranného rozpočtu, keď naň v tomto roku prvýkrát pôjdu viac ako 2 percentá HDP. Tiež sme zásadne upevnili našu proatlantickú orientáciu a bezpečnosť Slovenska pomáhajú vystužovať aj naši spojenci na východnom krídle Aliancie.

Doháňame investičný dlh a vďaka rozsiahlej modernizácii približujeme Ozbrosené sily Slovenskej republiky k štandardom vyspelých armád NATO. Budovanie ťažkej mechanizovanej brigády, ktorú významne posilní 15 tankov Leopard 2, patrí naďalej medzi priority. V tomto roku očakávame naplnenie kontraktov o nákupe 152 švédskych obrnených vozidiel CV90 a 76 fínskych vozidiel 8x8. Taktiež chceme spustiť proces obmeny ručných zbraní či nákup nákladných vozidiel.

Čo sa týka stíhačiek F16, verím, že koncom roka budú vyrobené prvé, hoci ma veľmi mrzí, že z objektívnych a aj subjektívnych príčin prídu so zdržaním. Medzitým sa na ochrane nášho vzdušného priestoru budú namiesto vyradených Mig-29 podieľať bojové lietadlá Česka a Poľska. V rámci protivzdušnej obrany tiež počítame s ďalším nasadením systémov

Patriot, ktorých prítomnosť na našom území je výrazom dôvery a vynikajúcej spolupráce so spojencami.

Stojí pred nami aj dôležitá úloha prípravy vlastnej náhrady systému protivzdušnej obrany S-300. Očakávame doplnenie dvoch vrtuľníkov UH-60 Black Hawk s vybavením pre špeciálne operácie. Výrazne sa nám podarilo pokročiť v modernizácii radarov a ak vzdušným silám pridáme aj očakávanú akvizíciu na bezpilotné prostriedky, môžu byť v celkom dobrej kondícii.

Zvýšenou transparentnosťou obstarávaní šetríme štátu peniaze. Férovosť zvyšuje nielen elektronický kontraktový systém a práca Úradu hodnoty za peniaze rezortu financií, ale aj obstarávanie cez agentúry NATO.

Pri všetkých projektoch vždy myslíme na zapojenie slovenského priemyslu a podporu zamestnanosti.

POMOC UKRAJINE

Slovensko sa naďalej bude podieľať na medzinárodnej pomoci statočne sa brániacej Ukrajine. Aj v duchu Charty OSN o pomoci napadnutým krajinám bude naša podpora pokračovať tak dlho, ako bude potrebné, nebude však mať vplyv na našu obranyschopnosť.

V spoločnosti Konštrukta – Defence vyrobíme pre Ukrajinu v spolupráci s Dánskom, Nemeckom a Nórskom ďalších 16 húfnic Zuzana 2. Firma tiež spúšťa prvú fázu servisovania ukrajinskej techniky.

Na Slovensku už prebiehajú aj opravy nemeckej techniky na základe spolupráce s nemeckým ministerstvom obrany.

Pokračovať bude u nás aj výcvik ukrajinských vojakov. Do novovytvorenej vojenskej asistenčnej misie EÚ na Ukrajine sa Slovensko zapojí siedmimi výcvikovými modulmi a

svojich vojakov poskytne aj do veliteľstiev misie. Na cvičenie Slovenský štít 2023 pozveme aj ukrajinských pozorovateľov.

SPOLUPRÁCA V NATO A MEDZINÁRODNÝ KRÍZOVÝ MANAŽMENT

Už dnes sa na rezorte pripravujeme na dôležitý júlový summit NATO vo Vilniuse. Zaoberať sa bude schválením novej zostavy obranných plánov NATO a tiež požiadavkami na sily a veliteľské štruktúry, ktoré z nich vyplývajú. Hlavy štátov a vlád krajín NATO sa tiež dohodnú na spôsobe posilnenia bojových skupín vo východnom krídle Aliancie v súlade s požiadavkami hostiteľských krajín.

Čo sa týka medzinárodného krízového manažmentu, základný rámec je jasný. Slovensko má stále zastúpenie v aliančnej operácii posilnenej prítomnosti (eFP) v Lotyšsku. Pod zástavou Európskej únie sme v operácii Althea v Bosne a Hercegovine a v rámci síl OSN pôsobíme v mierovej misii UNFICYP na Cypre. Niekoľkých vojakov máme aj v Iraku, v afrických krajinách či na Blízkom východe.

Aj keď zásadnejšie zmeny neplánujeme, neznamená to, že nemôže nastať v geopolitickom prostredí zásadná zmena, ktorá by znamenala, že nasadíme vojakov tam, kde teraz nie sú.

Od začiatku pôsobenia tejto vlády sme riešili najnáročnejšie úlohy v ére samostatnosti. Popri riešení ťažkých kríz sa nám však darilo zásadne posilňovať bezpečnosť našej vlasti a skvalitňovať podmienky výkonu služby pre vojačky a vojakov.

Verím, že nech príde po ďalších voľbách akákoľvek vláda, bude nielenže pokračovať v modernizácii, ale alfou a omegou pre ňu bude naše demokratické a proatlantické ukotvenie v NATO a EÚ. ■

KOMENTÁR

Firmy musia v roku 2023 pretaviť ideály udržateľnosti do praxe

---

Autor: Daniel Rabina

Daniel Rabina. [Súkromný archív]

Zelená transformácia sa slovenských podnikov dotýka čoraz konkrétnejšie. Z udržateľnosti, ktorá bola ešte nedávno firmami chápaná ako povinná jazda, sa stáva spôsob, ako uvažovať o obchodnom modeli firmy, píše DANIEL RABINA.

Daniel Rabina je zakladateľom agentúry GreenTalk, ktorá sa zameriava na komunikáciu tém z oblasti priemyslu a biznisu. Je absolventom politológie a filmovej scenáristiky. V komentároch sa venuje komunikácii priemyselných odvetví, Európskej zelenej dohode, taxonómii EÚ a greenwashing-u.

Stret ideálov udržateľnosti s realitou nových požiadaviek a povinností vo výkazníctve si uvedomujú aj šéfovia slovenských spoločností. V nedávnom prieskume auditorskej spoločnosti KPMG sa väčšina z nich vyjadrila, že oblasť ESG nie je len ďalšou povinnou kapitolou ich správ o činnosti, ale spôsobuje skutočný posun v politikách a správaní firmy.

ESG (Environmental, Social and Governance – životné prostredie, sociálne aspekty a riadenie) je pojem, ktorý sa často používa ako synonymum udržateľného a spoločensky zodpovedného podnikania. Z prieskumu¹ vyplýva, že až 81 percent oslovených podnikov reálne dbá na zvyšovanie udržateľnosti v oblasti riadenia firmy a znižovanie vplyvu svojho podnikania na životné prostredie či sociálnu oblasť.

Trend potvrdila aj kvalitatívna štúdia od konzultačnej spoločnosti Mazars. Podľa vyjadrení oslovených topmanažérov je vykazovanie ESG vo firmách pomerne zabehnutým procesom, ktorému je postupne prispôbované aj rozširovanie pracovných tímov a ich vzdelávanie.

FIRMY POTREBUJÚ ZBIERAŤ ÚDAJE

Jedným z konkrétnych nariadení čakajúcich na transpozíciu do slovenskej legislatívy je smernica CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive), ktorá bola vo vestníku publikovaná 16. decembra minulého roku a v ostatných dňoch vstúpila do platnosti. Členské štáty EÚ majú teraz 18 mesiacov na to, aby novú smernicu implementovali do svojej národnej legislatívy.

Na Slovensku v tejto súvislosti bude potrebné novelizovať zákon o účtovníctve a zákon o štatutárnom audite. Smernica necháva na členských štát-

och, aby určili, kto môže overovať zverejňované informácie o udržateľnosti.

KPMG, obdobne ako pri taxonómii EÚ, očakáva nedostatok počiatkových usmernení a interpretácií potrebných na úspešnú prípravu reportov. Napriek tomu sa firmy musia začať na vykazovanie pripravovať dostatočne v predstihu, aby prvotné vykazovanie úspešne zvládli. Pravdepodobne budeme sledovať zápasy s chýbajúcimi dátami a systémami na zber dát. Aj preto bude treba vynaložiť adekvátne finančné a personálne zdroje na úspešné zvládnutie implementácie.

Termíny nových povinností, ktoré vyplývajú zo smernice, sú pritom ambiciózne. Prvý termín je v roku 2024, za ktorý by mali subjekty verejného záujmu s viac ako 500 zamestnancami zbierať údaje o ESG aspektoch svojej činnosti a správu zverejniť v roku 2025. V roku 2026 už budú musieť zverejniť správu o ESG za predchádzajúci rok aj firmy, ktoré spĺňajú dve z troch nasledujúcich kritérií: obrat nad 40 miliónov eur, majetok nad 20 miliónov eur a nad 250 zamestnancov.

V „nábehovej“ fáze sa s témou budú musieť vysporiadať na to určené „compliance“ firemné oddelenia. K ich doterajšej agende pribudne téma ESG v celej svojej šírke, počnúc nastavením stratégie, znalosti legislatívy, nastavenia interných procesov na prechod k udržateľnosti, reportovania a manažmentu ESG rizík.

UDRŽATEĽNOSŤ POTVRDENÁ DÔKAZMI

Firmy sa navyše budú musieť zamyslieť nad svojimi biznis plánmi. K debate o ich transformácii na udržateľnejší model musí predchádzať vyhodnotenie súčasného stavu a aktívny dialóg so stakeholdermi. Ďalej je dôležité porozumieť, aký má súčasná a budúca legislatíva vplyv na obchodný model, ktoré faktory budú vplývať na prevádzku, kde hľadať výzvy na zlepšenie efektivity a redukciu nákladov a ako nastaviť monitorovanie a vyhodnocovanie výsledkov v problematike ESG.

Samostatnou témou bude otázka marketingovej komunikácie, či už navonok, alebo do vnútra firmy. V tomto ohľade bude podstatný korektný prístup k interpretácii ESG výsledkov a vyvarovanie sa takzvaného greenwashing-u², teda uvádzaniu klamlivých informácií a tvrdení o tom, že je firma udržateľná či ekologická. Jeho prevencii sa venuje smer-

nica EÚ o nekalých obchodných praktikách (2021/C 526/O1).

Podľa spoluzakladateľky českej iniciatívy No Greenwashing Lenky Mynářovej musia firmy disponovať pri tvrdení o svojich ESG výsledkoch dôkazmi a musia byť schopné ich predložiť verejnosti, obchodným partnerom alebo príslušným orgánom. Dôkazy musia byť založené na štandardných certifikovaných metódach, ktoré sa na aktivity firmy pozerajú holisticky vrátane ich dopadov.

Každému podnikateľovi je zrejmé, že v súvislosti s implementáciou ESG princípov toho nebude málo. Motivácia je však stále jasnejšia a uchopiteľnejšia. Okrem dobrého pocitu z príspevku k boju proti klimatickým zmenám, ktorý bude mať dozaista pozitívny vplyv na firemnú kultúru, to budú aj hmatateľné výhody, ako je napríklad možnosť spolupráce s veľkými nadnárodnými spoločnosťami, vyšší záujem zo strany investorov či výhodnejšie bankové úvery.

BANKY BUDÚ POSUDZOVAŤ ESG RIZIKÁ

Európsky orgán pre bankovníctvo (EBA) zverejnil koncom roka 2022 cestovnú mapu, v ktorej načrtáva ciele a časový harmonogram na plnenie mandátov a úloh v oblasti udržateľného financovania a ESG rizík. Cieľom EBA je, aby banky začali brať do úvahy kritériá ESG pri určovaní rizikovosti firiem a podporili úsilie EÚ o dosiahnutie prechodu na udržateľnejšie hospodárstvo. Banky budú teda povinne pri poskytovaní úverov a ich monitorovaní zvažovať ESG faktory. Z komunikácie so slovenským bankovým sektorom vieme, že sa to už deje.

Na záver štipka optimizmu. Smernica o udržateľnosti podnikov (CSRD), Taxonómia udržateľných investícií EÚ a iné normy priamo nadväzujú na ciele Európskej zelenej dohody (Green Deal). Tým je dosiahnutie uhlíkovej neutrality do roku 2050, čo sa však nezaobíde bez zapojenia súkromných investícií a spoluúčasti firiem. Ich hodnota je okrem stanovenia konkrétnych rámcov aj v tom, že vracajú pojmu „udržateľnosť“ pôvodný komplexný rozmer. Ten sa nám rokmi „podarilo“ nesprávne zredukovať iba na environmentálny aspekt. A to nie je dobre. Zodpovednými a udržateľnými firmami sú tie, ktoré tak konajú nielen v environmentálnej, ale aj v sociálnej oblasti a taktiež aj v transparentnosti riadenia. A o tom presne princípy ESG sú. ■

¹ KPMG prieskum o vykazovaní udržateľnosti 2022

² GREENTALK blog: Greenhushing alebo greenwashing? Oba prístupy sú pre firmu škodlivé

ČLÁNOK

Obnoviteľné zdroje budú určovať energetiku Únie aj v roku 2023

Autorka: Irena Jenčová | EURACTIV.sk

Mikuláš Galanda – Slnecná cesta, 1925
[Slovenská národná galéria, SNG]

V roku 2023 bude v Európe pokračovať tlak na rozvoj obnoviteľných zdrojov, čo si vyžiada zmenu architektúry trhu s elektrinou, nový zákon o kritických surovinách aj rýchlejšie povoloňacie procesy. Únia chce tieto plány zastrešiť vyššími cieľmi pre zelené zdroje a energetickú efektívnosť.

Energetika bola v dôsledku ruskej vojny voči Ukrajine minulý rok hlavnou témou európskej agendy, keďže kontinent čelí jednej z najvýznamnejších energetických kríz v histórii. Ruská vojna viedla k prudkému nárastu ceny energií, ako aj výrobných nákladov a k značným problémom v dodávateľskom reťazci, predovšetkým energetických komodít.

Odpoveďou Únie boli na jednej strane ekonomické sankcie proti Rusku, na druhej strane komplexný plán s názvom REPowerEU. Ten by mal do roku 2030 európske štáty úplne zbaviť závislosti od dovozu palív z Ruska. Plán má tri piliere – masívny rozvoj obnoviteľných zdrojov energie (OZE), dôraz na úsporné opatrenia najmä v sektore budov a diverzifikácia dodávok plynu na iné krajiny ako je Rusko.

NOVÝ DIZAJN TRHU S ELEKTRINOU

Vojna na Ukrajine zrýchľovala trend zavádzania obnoviteľných zdrojov energie, lebo sa ukázalo, že sú to nielen zdroje, ktoré neškodia klíme, ale v kontexte krízy dodávok sú aj zárukou energetickej bezpečnosti. Keďže výrobná cena zelenej elektriny je nízka, obnoviteľné zdroje zároveň poskytujú riešenie súčasných vysokých cien energií.

Európsky trh je však v súčasnosti nastavený tak, že zemný plyn, ktorý je v dôsledku vojny enormne drahý, určuje cenu za všetku vyrobenú elektrinu. Plynové elektrárne totiž slúžia ako záložné zdroje a ceny elektriny sú stanovené posledným výrobným zariadením, ktoré má uspokojiť dopyt. Spotrebiteľia preto nemôžu mať úžitok z nízkej ceny elektriny z obnoviteľných zdrojov, keďže tá sa nakoniec odvíja od drahého plynu.

Na zmenu tohto nastavenia tlačili posledné mesiace najmä Francúzsko, Španielsko, Taliansko a Portugalsko.

Argumentovali, že súčasný dizajn trhu nezohľadňuje výhody väčšieho podielu obnoviteľných zdrojov na energetickom mixe EÚ ani plány na nárast zelenej energie do roku 2030. Európska komisia, napriek počiatkovej neochote napokon súhlasila, že príde s návrhom širšej reformy trhu s elektrinou s cieľom znížiť vplyv cien plynu na účty za elektrinu pre spotrebiteľov aj priemysel.

DOTIAHNUTIE BALÍKA FIT FOR 55

EÚ je v poslednej fáze rokovaní o zhruba desiatke zákonov v rámci balíka Fit for 55, ktoré majú zabezpečiť, aby európske štáty dosiahli uhlíkovú neutralitu do roku 2050. Aj keď sa minulý rok podarilo prijať dohody o väčšine problematických návrhov vrátane reformy trhu s uhlíkom či zákaze predaja áut so spaľovacími motormi od roku 2035, viaceré kontroverzné témy sú ešte na stole.

Švédske predsedníctvo chce do júla sfinalizovať dohodu o prísnejších cieľoch do konca desaťročia pre obnoviteľnú energiu aj pre energetickú účinnosť. To nebude jednoduché, keďže sa pozície Európskeho parlamentu a členských štátov značne líšia.

Komisia v snahe čo najrýchlejšie sa odstrihnúť od dovozu fosílnych palív z Ruska navrhla zvýšiť cieľ pre obnoviteľné zdroje zo 40 na 45 percent podielu zelených zdrojov na energetickom mixe Únie do roku 2030. Keďže energetická kríza podčiarkla aj potrebu radikálneho šetrenia energiou, európska exekutíva navrhla zvýšiť cieľ energetickej efektívnosti z pôvodných 9 na 13 percent.

Európsky parlament je tradične za ambicióznejšie ciele – pre OZE dokonca navrhoval až 55 percent, nakoniec europoslanci našli kompromis na úrovni 45 percent, v súlade s návrhom Komisie. V energetickej efektívnosti idú poslanci europarlamentu ešte ďalej a požadujú navýšiť cieľ na 14,5 percenta.

Rada Európskej únie, ktorá zastupuje 27 členských štátov EÚ, nie je v otázke vyšších cieľov jednotná, ale smeruje skôr ku konzervatívnejším pôvodným návrhom – 40 percent pre OZE a 9 percent pre energetickú efektívnosť. Rokovania trialógu budú pokračovať v prvom štvrtroku s ambíciou uzavrieť reformy klimatických a energetických politík Fit for 55 do leta.

ZÁKON O KRITICKÝCH SUROVINÁCH

Európa sa musí okrem závislosti od ruského plynu vysporiadať aj so závislosťou od dovozu vzácnych surovín z tretích štátov, najmä Číny.

Jedna z kľúčových legislatív roka 2023 má byť preto zákon o kritických surovinách (European Critical Raw Materials Act), s jeho návrhom má prísť Komisia už v prvom štvrtroku 2023.

Suroviny, ako nikel, kobalt alebo lítium, ktoré sú kľúčové pre digitálnu a zelenú transformáciu, sa totiž ťažia alebo spracúvajú v hŕstke mimoeurópskych štátov na čele s Čínou. Podľa Komisie existuje vysoké riziko, že táto jednostranná závislosť by mohla viesť k prerušeniu dodávok pre rozvíjajúci sa sektor obnoviteľných zdrojov.

EURÓPA JE ZÁVISLÁ OD DOVOZU KRITICKÝCH SUROVÍN

Európska únia je závislá od dovozu kritických nerastných surovín. Väčšina z nich sa dováža z Číny, či Juhoafrickej republiky. V septembri predstavila Európska komisia stratégiu, závislosť od dovozu navrhuje znížiť využívaním domácich zásob, recykláciou a diverzifikáciou.

Komisia sa chce v zákone predovšetkým zamerať na recykláciu týchto surovín, diverzifikáciu dodávateľských reťazcov so zachovaním sociálnych a environmentálnych štandardov aj v krajinách mimo Únie a rozšíriť ťažbu v Európe. Súčasťou európskych plánov je aj návrh na zriadenie takzvaného Investičného fondu suverenity s cieľom pritiahnúť investície do projektov ťažby a výroby kritických surovín v EÚ aj mimo nej.

Už teraz je však jasné, že samotná recyklácia nebude stačiť na uspokojenie exponenciálne rastúceho dopytu.

Požiadavka na dodržiavanie environmentálnych a sociálnych štandardov pri ťažbe zas môže komplikovať hľadanie nových globálnych dodávateľov kritických surovín. Tie sa totiž ťažia a rafinujú v tretích krajinách, kde nie sú pracovné, ekologické či sociálne štandardy samozrejmosťou. Na ťažkosti narazia aj plány na rozvoj ťažby v Európe. Zatiaľ čo kontinent má značné zdroje, pokiaľ ide o určité suroviny ako napríklad lítium, proces získania povolení na ťažbu môže trvať roky a často sa stretáva s odporom miestnych komunit.

ČO ČAKAŤ V EURÓPSKEJ ENERGETIKE

- **Naplnenie zásobníkov bude nasledujúcu zimu ťažšie.** Pred budúcoročnou zimou budú musieť európski nákupcovia zemného plynu doplniť zásobníky bez väčšiny ruského plynu, ku ktorému mal kontinent prístup predtým ako Gazprom minulé leto uzavrel Nord Stream.
- **Ďalšie znižovanie dopytu po zemnom plyne ako cesta z krízy.** EÚ znížila dopyt v priemere o 20,1 percenta v porovnaní s päťročným priemerom 2017 až 2021 od augusta do novembra. To prispelo k tomu, že európske objemy zásobníkov plynu zostali na relatívne zdravých 85 percent kapacity, a to aj napriek chladnému decembru.
- **Oživenie čínskej ekonomiky**

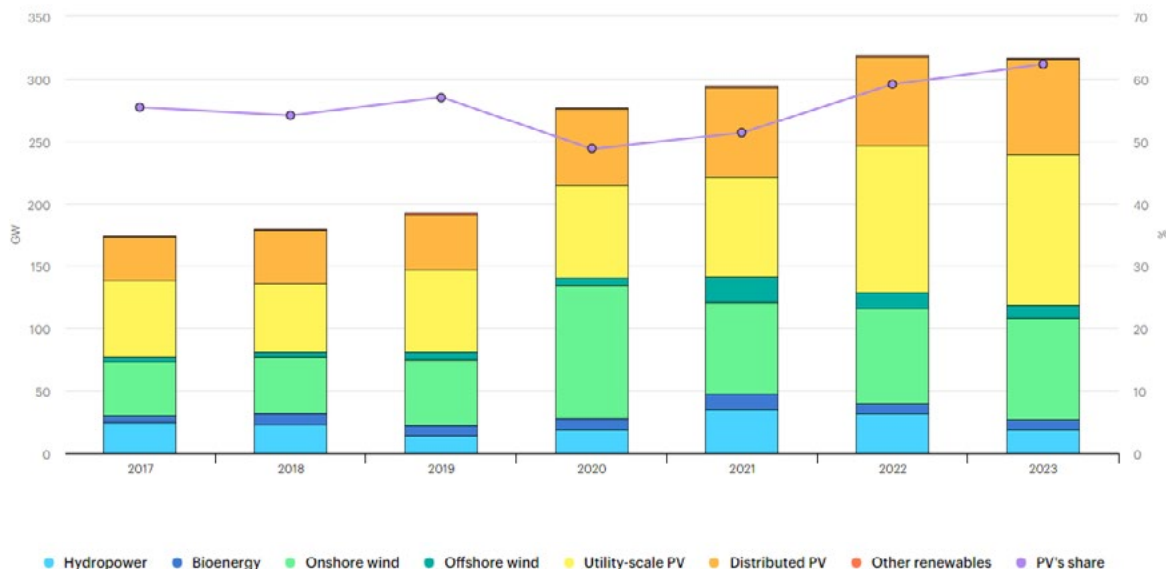
zvýši napätie na trhu s LNG. V minulom roku ekonomika Číny spomalila a tak nekonkurovala Európe na trhu so skvapalneným zemným plynom. Tento rok sa očakáva oživenie, takže EÚ si bude hľadať ďalšie zdroje. Problémom môže byť, že noví dodávatelia, ako je Katar, Alžírsko či Spojené štáty, chcú od európskych kupujúcich dlhodobé zmluvy. Tie však nie sú v súlade s európskym cieľom postupne využívanie zemného plynu utlmiť.

- **Jadrová energia je späť, aspoň medzi politikmi a verejnosťou.** Jadro ťaží z posunu verejnej mienky vo Fínsku, Belgicku či Nemecku, ako aj zo zaradenia do Taxonómie udržateľných investícií. Budovanie nových elektrární však nie je o nič rýchlejšie či lacnejšie ako v minulosti. Riziko pre jadrový výkon predstavujú aj čoraz častejšie vlny horúčav, ktoré

obmedzujú množstvo chladiacej vody pre jadrové elektrárne.

- **Európa plánuje zelenú „investičnú ofenzívu“ proti Spojeným štátom.** Európa sa snaží reagovať na americké plány podpory a prilákania investícií do zelených technológií. Ohlásila plány na prilákatie investícií do obnoviteľných zdrojov, úložných batériových systémov a zelených plynov, ako aj do prenosových sústav.
- **Kľúčom k rýchlejšiemu zavádzaniu zelených zdrojov budú energetické komunity.** Európska komisia počíta v svojich plánoch na expanziu obnoviteľných zdrojov s decentralizovanými menšími zdrojmi, ktoré majú rozvíjať takzvané energetické komunity na čele so samosprávami. Štáty majú podľa eurokomisie naďalej znižovať byrokratické a technické prekážky samovýroby energie pre domácnosti aj firmy. ■

ČISTÝ PRÍRASTOK OBNOVITEĽNÝCH ZDROJOV PODĽA TECHNOLOGIE VÝROBY (2017 - 2023)

Zdroj: Medzinárodná energetická agentúra – IEA

ANKETA

Energetika v roku 2023: Kríza pokračuje, Slovensku pomôže nový klimazákon

---

Autorka: Irena Jenčová | EURACTIV.sk

Vincent van Gogh – Oplatené pole s vychádzajúcim slnkom (1889)
[[wikimedia.commons.org](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Oplaten%C3%A9_pole_s_vych%C3%A1dzaj%C3%ACm_slnkom.jpg)]

Slovensko by nemalo zmeškať investičnú vlnu do obnoviteľných technológií z REPowerEU, ale naopak naplno podporiť zelené zdroje, úspory energie a aktívne zapojenie spotrebiteľov. Výzvou pre priemysel budú subvencie pre zelené investície zo strany Spojených štátov. Obnoviteľným zdrojom pomôže reforma trhu s elektrinou.

Zástupcov Európskej komisie, samospráv, priemyslu aj mimovládok sme sa pýtali, **aké sú hlavné výzvy v roku 2023 v oblasti energetiky a klímy.**

ZDENĚK ČECH,
vedúci tímu ekonomických analýz, Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku

Na počiatku roku 2023 prechádza EÚ najnáročnejšou energetickou krízou v moderných dejinách. V tomto kontexte EÚ okamžite začala s postupným ukončovaním využívania ruských fosílnych palív. Na zvládnutie krízy prináša riešenia stratégia REPowerEU, ktorá sa zameriava na intenzívnejšie využívanie obnoviteľných zdrojov, úspory energií či diverzifikáciu dodávok plynu. To všetko na pozadí s ambíciou dosiahnuť v Európe do roku 2050 klimatickú neutralitu.

Teraz je pre Slovensko kľúčovou úlohou rýchlo pretaviť princípy REPowerEU do praxe. Vďaka tomuto plánu dostane Slovensko na realizáciu dôležitých reforiem a investícií dodatočných 367 miliónov eur v grantoch. Tieto prostriedky budú spravované v rámci plánu obnovy. Očakáva sa najmä, že Slovensko urýchli zavádzanie obnoviteľných zdrojov energie tým, že uľahčí prístup k sieti, zníži závislosť od zemného plynu pri vykurovaní a v priemysle a urýchli obnovu budov.

JANA ČERVENÁKOVÁ,
výkonná viceprezidentka Únie miest Slovenska (ÚMS)

Dôležitými pojmami v energetike budú decentralizácia a masívna podpora využívania obnoviteľných zdrojov. **Kľúčové bude zapojenie občanov a ich samospráv do energetickej sebestačnosti a bezpečnosti aj podporou energetických**

komunit a spoločenstiev. Nástrojmi na naplnenie Európskej zelenej dohody ostáva energetická efektívnosť pomocou znižovania spotreby energie z fosílnych palív a dosahovaním úspor energie. Zatiaľ sa však v tejto oblasti, a to aj napriek tomu, v ako vážnej situácii sa nachádzame, dejú pokroky príliš pomaly.

Z hľadiska klimatickej krízy považujem za kľúčové dopracovanie vyváženého a funkčného klimatického zákona SR. Ten má určiť jasne povinnosti pre všetkých aktérov, definovať dostupnosť finančných zdrojov, personálnych, odborných kapacít, dostupnosť dát a jasnej metodiky na plnenie požadovaných cieľov.

Výzvou je aj oblasť dopravy, komplexnej obnovy budov, cirkulárnej ekonomiky a odpadového hospodárstva. Zabúdať by sa nemalo na harmonizáciu opatrení s ochranou prírody a zdrojov. Reakcia na klimatickú krízu stále nie je prioritou centrálnych orgánov, ktoré majú byť lídrom a vytvárať realistické a motivujúce podmienky pre regionálnu a lokálnu úroveň.

MICHAL KALIŇÁK,
ústredný riaditeľ kancelárie a hovorca Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS)

Mestá a obce sú najväčší zriaďovatelia škôl a školských zariadení vrátane 2 754 materských a 1 886 základných škôl. Zastrešujú zariadenia sociálnych služieb s 711 pobytovými zariadeniami, dennými stacionármi sociálnych služieb aj rozpočtové organizácie v oblasti kultúry. Kraje sú zas zriaďovatelia stredných škôl, internátov, jedální, sociálnych zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti vyšších územných celkov. Nezabúdajme ani na knižnice, galérie, hvezdárne a podobne. Je zrejmé, že problém s cenami energií, ale aj ukončenie činností niektorých dodávateľov, má negatívne dopady naprieč celou samosprávou.

Nadchádzajúce obdobie by sme mali vnímať ako etapu zmysluplných investícií do podpory a rozvoja alternatívnych energetických zdrojov. Napokon ZMOS na jar minulého roka požiadal vládu, aby čo najviac nevyčerpaných eurofondov bolo využitých nielen na dofinancovanie medziročného nárastu cien energií, ale aj na investície do fotovoltiky, geotermálnej energie, garantovaných energetických služieb, zatepľovania budov či využitie odpadov pre výrobu

energie a tiež rozvoj tepelného hospodárstva založeného na využívaní drevenej hmoty, ako sú pelety a podobne.

Energetická kríza nás síce zastihla nepripravených, ako aj každú inú krajinu, avšak ukazuje sa, že v čase ekonomickej krízy by práve aj investície do energetiky dali pridanú hodnotu riešeniu problémov.

KRISTÍNA ŠABOVÁ,
právnička, vedúca sekcie Zodpovedná energia, Frank Bold

Z pohľadu legislatívy bude rok 2023 kľúčový pre ďalší postup pripravovaných predpisov v oblasti energetiky a ich neskoršej implementácie na úrovni členských štátov.

Na EÚ úrovni sa čaká na finalizáciu revízie dôležitých smerníc (OZE, EE, EPBD) a podobu nových nástrojov v rámci klimatického balíčku Fit for 55 (napríklad podporné opatrenia ako nové finančné nástroje na zmierenie dopadov transformácie).

Nosný bude očakávaný návrh Európskej komisie k plánovanej reforme trhu s elektrinou, ktorý by mal reflektovať vývoj posledného roka. Posilnenie flexibility a aktívne zapojenie spotrebiteľov bude dôležitým aspektom.

Na národnej úrovni bude, popri inom, výzvou aplikácia nariadenia EÚ z konca roka 2022, ktorým sa stanovuje rámec na urýchlenie zavádzania energie z obnoviteľných zdrojov. Stanovené lehoty v rámci povolovacích procesov sú iba jeden kúsok skladačky do komplexnej mozaiky potrebného rozvoja OZE. Veľkou výzvou bude účelné využívanie dostupných finančných zdrojov na modernizáciu a dekarbonizáciu ekonomiky a zmiernenie dopadov transformácie.

MIROSLAV KIRAEVARGA,
prezident Republikovej únie zamestnávateľov Slovenska a viceprezident v U. S. Steel Košice

Pre Slovensko aj Európsku úniu bol uplynulý rok mimoriadne náročný a nemenej náročné výzvy nás čakajú aj v roku 2023. **Budú sa týkať najmä energetiky, preto je potrebné poskytovať domácnostiam aj podnikom pomoc v každej zmysluplnej forme, najmä ak prispeje k zachovaniu konkurencieschopného prostredia v rámci jednotného trhu EÚ.**

To zahŕňa nielen podporné schémy štátnej pomoci alebo v našich

domácich podmienkach dočasným zmrazením rastu alebo plnou refundáciou regulovaných poplatkov a taríf vstupujúcich do finálnej ceny elektriny a plynu. Z dlhodobého hľadiska potrebujeme aj priaznivé podmienky v oblasti daňového a odvodového zaťaženia a predvídateľné podmienky na biznis. Slabší ekonomický rast a rastúca inflácia prinesú miernu recesiu, preto budú nevyhnutné aj opatrenia na podporu hospodárskeho rastu a udržanie zamestnanosti.

Od inštitúcií EÚ očakávame tiež efektívnu odpoveď na systém podpory zavedený v Spojených štátoch v rámci tzv. Inflation Reduction Act (IRA), aby sme zachovali domáce priemyselné kapacity a mohli pokračovať v nízkouhlíkovej transformácii. Súdržnosť celej spoločnosti preveria samozrejme aj predčasné voľby a formovanie nového vládneho kabinetu v druhej polovici roka. Som preto presvedčený, že rok 2023 nebude jednoduchý, ale prinesie viacero príležitostí prehodnotiť európske i národné politiky a Slovenská republika by to mala využiť.

RASTISLAV ŇUKOVIČ,
prezident Slovenského plynárenského a naftového zväzu (SPNZ)

Aj v roku 2023 ostáva hlavnou výzvou energetická bezpečnosť Európy a Slovenska. **Napriek pomerne priaznivému priebehu zimy ostávajú v hre riziká spojené s naplňaním zásobníkov zemného plynu na nasledujúcu zimu, najmä keď vidíme trend ďalšieho poklesu dodávok z Ruska.**

Zároveň bude výzvou cenový vývoj a to, či bude mať podobné výkyvy

ako vlani alebo sa ceny energií podarí stabilizovať, hoci aj na vyšších úrovniach. V tomto roku by sa mala spustiť platforma na spoločné nákupy plynu a určite bude zaujímavé sledovať, do akej miery bude táto iniciatíva úspešná. Pre Slovensko môže byť dobrou správou, že túto iniciatívu koordinuje podpredseda Európskej komisie Maroš Šefčovič.

LUCIA SZABOVÁ,
koordinátorka, Klimatická koalícia

Rok 2023 bude pokračovaním prác na znižovaní závislosti EÚ od fosílnych zdrojov a na zelenej transformácii. Ruská agresia nám jasne ukázala, že závislosť od fosílnych zdrojov je nielen problémom pre stabilitu klímy, ale aj bezpečnostnou hrozbou. Po minuloročnom prebudení však nesmieme zaspáť, pretože táto kríza nekončí.

Ak sa naozaj zodpovedne a spoločne nepostavíme k akcelerácii energetickej efektívnosti a udržateľných obnoviteľných zdrojoch energie, budeme musieť neustále pristupovať ku krízovým riešeniam. Prechod od fosílnych zdrojov musí byť rýchlejší a či sme naozaj ochotní to urobiť, sa ukáže práve v tomto roku. Stále počujeme príliš veľa o tom, ako sa čo nedá, a málo o spoločných postupoch a riešeniach. Pokračuje sa v prijímaní legislatívy v rámci balíka Fit for 55, svetlo sveta konečne uvidí aj návrh slovenského klimatického zákona. Rovnako sa nastavujú a pribúdajú finančné mechanizmy. To sú všetko veľké príležitosti a je aj na našich politikoch, či ich využijú pre osov občanov alebo budú donekonečna politikárčiť.

KATARÍNA NIKODEMOVÁ,
riaditeľka platformy Budovy pre budúcnosť

Roku 2023 bude dominovať tlak na úspory energie a ďalšia diverzifikácia energetických zdrojov. Už takmer rok je v susednej krajine vojna a EÚ ako aj Slovensko hľadá cesty, ako sa zbaviť závislosti od dodávok plynu z Ruska. Plynom vykurujeme viac ako 1,4 milióna domácností, takže závislosť Slovenska je naozaj vysoká.

Presadené opatrenia pripomínajú hasenie požiaru – kompenzácie za vysoké ceny energií a zastropovanie cien energií, čiže opatrenia, ktoré nie sú systémové. Obávam sa, že toto nás v tomto roku dobehne. Výzvy na obnovu budov sa rozbiehajú pomaly a ich nevýhoda je, že výsledok nie je vidieť hneď, ale potrvá nejaký čas, kým sa projekty zrealizujú a ich benefit sa preukáže na nižších poplatkoch za energiu.

Príležitosť predstavuje aj kapitola REPowerEU, v ktorej máme šancu zamerať sa práve na úspory energie. **Za kľúčové považujeme podporiť dostupnosť údajov o spotrebe energie vo verejných budovách – inštaláciou meračov, zriadením povinnosti dodávateľov energií poskytovať údaje v spracovateľnej forme a podporou zberu a spracovania dát na centrálnu úroveň.** Pri klimatických politikách nás čaká schvaľovanie klimatického zákona, ktorý je príležitosť pre jasné a vymáhateľné sektorové ciele. Do roku 2050 chceme byť uhlíkovo neutrálni. O tom, či to dokážeme, však rozhodnú súčasné a blízke politiky a stratégie. Tie nateraz k uhlíkovej neutralite nevedú. ■

ČLÁNOK

Eurofondy v roku 2023: Úradníci sa rozkročia medzi dve dotačné obdobia

---

Autor: Marián Koreň | EURACTIV.sk

Jozef Hanula – Drevorubači, 1938, Slovenská národná galéria, SNG,
[Webumenia]

Pohľad na stav čerpania eurofondov 12 mesiacov pred koncom dotačného obdobia posúva otázku, či Slovensku prepadnú peniaze na to, koľko ich bude. Popri hasení problémov z dobiehajúceho cyklu budú mať eurofondoví úradníci plné ruky práce aj s novými eurofondmi.

Rok 2022 bol už druhým po sebe, kedy sa z Kohéznej politiky EÚ (eurofondy) ako hlavného nástroja regionálneho rozvoja EÚ stal krízový finančný balík pre riešenie dopadov mimoriadnych udalostí – po pandémii COVID-19 aj utečeneckej a energetickej krízy spôsobenej agresiou Ruska na Ukrajinu.

AKÉ VEĽKÉ BUDE EUROFONDOVÉ SITO

To je pre Slovensko šťastím v nešťastí. Krajina práve vstúpila do posledného roka sedemročného obdobia programového obdobia 2014 až 2020 (štáty EÚ majú na dočerpanie tri roky navyše). Z vyše 16-miliardového balíka – vrátane viac ako 700 miliónov eur z pandemických eurofondov REACT-EU) – Slovensko podľa najnovších údajov vyčerpalo 10,9 miliárd eur, čiže 63 percent národnej alokácie. V najbližších dvanástich mesiacoch sa tak budú musieť dokončiť projekty za šesť miliárd eur.

Nebyť toho, že Európska komisia uvoľnila dotačné pravidlá v čase krízy, vyhliadky Slovenska by boli ešte horšie. To totiž Slovensku umožnilo presmerovať jednu miliardu eur na zmierňovanie dôsledkov pandémie. Tieto peniaze sa vyčerpali.

Ďalšiu miliardu môže odkrojiť energetická kríza. Komisia Slovensku na pomoc domácnostiam a firmám s účtami za energie umožnila presunúť 10 percent z celkovej sedemročnej eurofondovej alokácie Slovenska, čo je zhruba 1,5 miliardy eur. Nakoniec z toho ale zrejme [bude len tretina](#).

Otázka teda je, či sa Slovensku podarí do konca roka vyčerpať dostupné peniaze. Dá sa predpokladať, že všetky nie, a preto je hlavnou neznámou, koľko európskych peňazí prepadne.

Vplyv na to bude mať niekoľko faktorov. Problém môže nastať hlavne pri projektoch, kde sú prijímateľmi samosprávy. Tým jednak z rôznych dôvodov – často z dôvodu pomalého postupu štátnych orgánov – hrozí, že projekty dokončia nestihnú alebo vzhľadom na spolufinancovanie a finančné suchoty

spôsobené rozhodnutiami už bývalej vlády na nebudú mať peniaze. Ak by išlo o hromadný jav, bola by to pre štát katastrofa.

Ďalšou možnosťou je výnimočné predĺženie obdobia na dočerpanie eurofondov. Slovensko nie je jediná riziková krajina. Deväť krajín využíva peniaze ešte [pomalším tempom](#) a zrejme sa budú množiť žiadosti o viac času tak, ako o tom verejne [hovoria](#) napríklad český minister pre miestny rozvoj Ivan Bartoš.

Ministerstvo regionálneho rozvoja, ktoré koordinuje čerpanie eurofondov na Slovensku, sa tomuto scenáru chvelo vyhnúť a preto pre ostatné rezorty pripravilo krízový plán. Ten sa veľmi rýchlo rozpadol a tak sme v stave, ktorému sa Veronika Remišová [veľmi](#) chcela vyhnúť. Dá sa teda očakávať, že s ubiehajúcimi mesiacmi bude narastať tlak medzi ministerstvami a zrejme aj vzájomné prehadzovanie viny za neutešenú situáciu.

Zároveň bude dôležité sledovať, aká bude pridaná hodnota narýchlo minutých peňazí. Nie je ťažké si predstaviť, že projekty pripravované pod tlakom nebudú mať kvalitu a prínos, aký od nich očakáva Únia, ale aj strategické dokumenty štátu. S koncom programového obdobia príde čas aj na bilancovanie.

A ZASE ĎALŠIE PENIAZE

Keď sa portál EURACTIV Slovensko pýtal eurokomisie, či je predĺženie programového obdobia v hre, odpoveď bola nejednoznačná. Hoci myšlienku kategoricky nezavrhol, tvrdí, že jej nie je naklonená.

Ako hlavný dôvod uvádza štart nového programového obdobia 2021 až 2027, z ktorého Slovensko získa 12,6 miliardy eur. To sa malo začať už v roku 2020, no chybou pomalej prípravy na európskej, ako aj národnej úrovni, spôsobí, že z európskeho rozpočtu [prišli prvé peniaze](#) až začiatkom roka 2023. To vďaka tomu, že Európska komisia vlni definitívne dala zelenú Programu Slovensko.

Čerpanie obidvoch balíkov majú na starosti rovnakí eurofondoví úradníci. Keď budú najbližšie mesiace zamestnaní horiacimi úlohami z končiaceho programka, pravdepodobne sa nebudú môcť venovať novým výzvam a projektom.

Veronika Remišová pritom avizuje prvé výzvy na školy, cesty, obnovy domov či obnoviteľné zdroje už v naj-

bližších troch mesiacoch. Peniaze sa pritom budú čerpať podľa [nového zákona](#) a v úplne novom inštitucionálnom nastavení, v ktorom ale ešte stále [chýba jasné rozdelenie úloh](#) medzi všetky zapojené ministerstvá a úrady.

Samá vicepremiérka často opakuje, že je dôležité, aby sa neopakovala situácia predošlého dotačného obdobia. Úrady vtedy nezachytili jeho úvod – niektoré rezorty začali vyplácať prvé peniaze po piatich rokoch –, čo je jeden z dôvodov, prečo teraz majú miliardové horúčky.

Rok 2023 tiež ukáže, ako sa v praxi uchytia viaceré novinky, ktoré podľa vlády majú zjednodušiť a tak aj urýchliť využívanie čerstvých peňazí.

Najväčšou zmenou je presun rozhodovacích právomocí o časti peňazí na regióny. Konkrétne 2,1 miliardy eur si rozdelí osem krajov a 18 mestských území (územia udržateľného mestského rozvoja). Na to, aby mohli rozhodovať o tom, ktorý projekt získa podporu z fondov EÚ, mali vypracovať vlastné investičné stratégie s ich oznamom – takzvané Integrované územné stratégie. To sa zatiaľ ani zďaleka nepodarilo všetkým. V každom prípade pôjde o ostrý test schopnosti ľudí z regiónov a miest dohodnúť sa a ukázať, že to vedú robiť efektívnejšie než štát.

Ukáže sa takisto, akou veľkou pridanou hodnotou pre žiadateľov budú nové [regionálne centrá](#), ktoré im majú pomôcť rýchlejšie sa dostať k peniazom. Vzniknú v siedmich krajských mestách (s výnimkou Bratislavy) a bude v nich pracovať 200 odborníkov. Na úrovni krajov budú samosprávam s čerpaním pomáhať aj nové technické sekretariáty a novým dielom v eurofondovej architektúre budú aj Regionálne centrá udržateľnej energetiky.

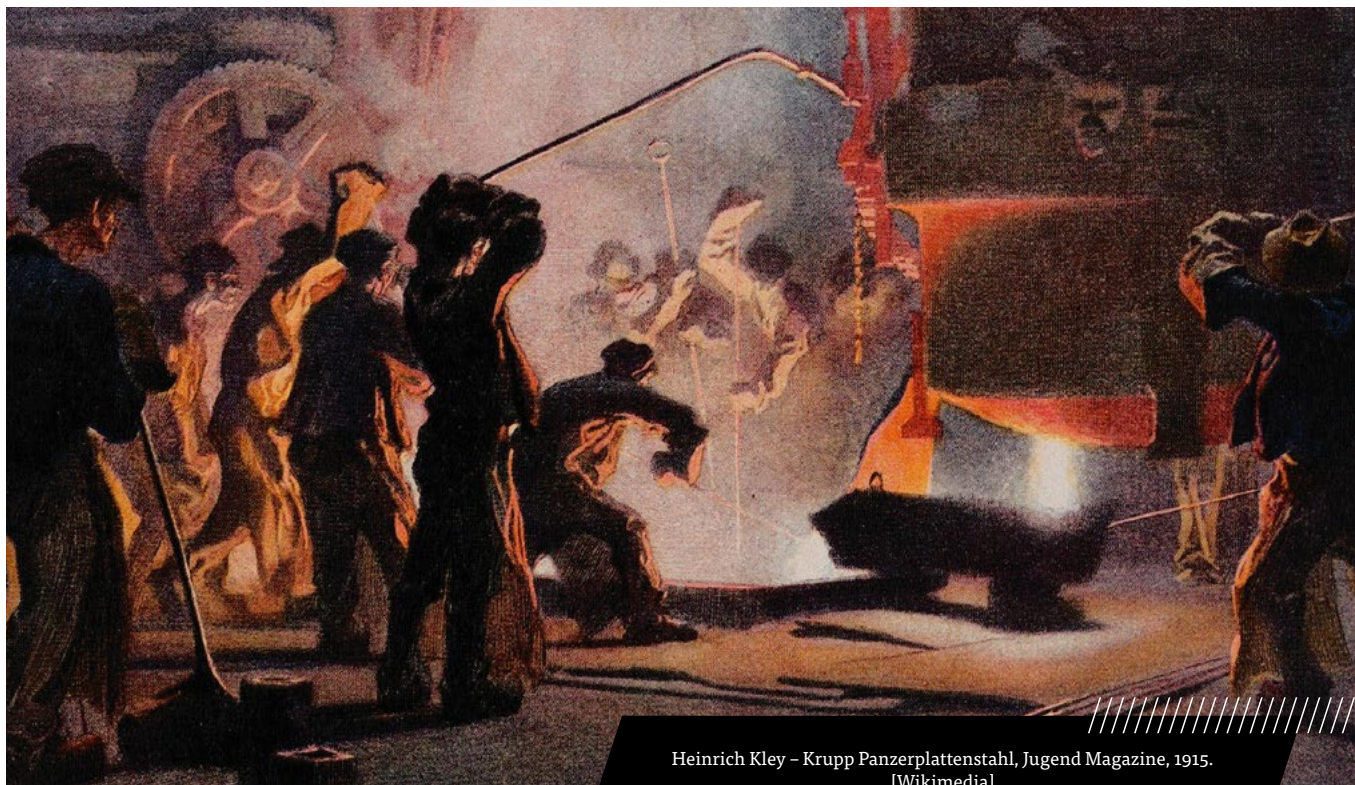
Nové a osobitné inštitucionálne ukotvenie dostanú aj eurofondy na projekty v Marginalizovaných rómskych komunitách. Hlavné slovo a kompetencie v nich bude mať Úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity, ktorému bude pomáhať vyše 400-členný administratívny aparát roztrúsený od Bratislavy po Michalovce.

Reforma eurofondov tak na jednej strane sprehľadnila implementačnú štruktúru v eurofondoch a minimálne na papieri [znížila počet úradov](#), ktoré do nej budú zapojené. Na druhej strane vznikajú nové štruktúry s novými personálnymi kapacitami, ktorých opodstatnenosť je zatiaľ otázná. Prvé čiastkové odpovede dá už rok 2023. ■

ČLÁNOK

Nové peniaze pre priemysel Únia nechystá

Autori: Barbara Zmušková, Radovan Geist | EURACTIV.sk

Heinrich Kley – Krupp Panzerplattenstahl, Jugend Magazine, 1915.
[Wikimedia]

Európske krajiny budú musieť nájsť spôsob, ako podporiť svoje priemyselné firmy. Tie čaká potreba prejsť na zelenší typ výroby, kľúčovo najmä v energetike a automobiloch. Únia by tiež potrebovala, aby to robili bez závislosti od autoritárskej Číny a ustáli v konkurencii so Spojenými štátmi, kde bude vláda každý elektromobil vyrobený na domácej pôde dotovať tisícmi dolárov.

Už v polovici minulého roka sa začalo hovoriť o potrebe nového spoločného fondu financovaného podobne ako mimoriadny rozpočet počas koronakrízy, ktorý by mal európskym firmám pomôcť prekonať energetickú krízu a podporiť zelenú a digitálnu tranzíciu.

Nič také však pravdepodobne nevznikne. Časť členských krajín (napr. Nemecko, Holandsko) bola proti a v situácii vysokej inflácie je chuť tlačiť nové peniaze všeobecne menšia. Komisia tak v prvom rade začala uvoľňovať pravidlá štátnej pomoci tak, aby mohli

dostávať priemyselné firmy štedrejšie dotácie z národných rozpočtov.

Začiatkom tohto roka navrhla nový suverénny fond, z ktorého majú svoj priemysel podporovať krajiny ako Slovensko, ktoré v rozpočtoch navyše miliardy na podporu nemajú. Na tento účel [nepôjdu](#) žiadne nové zdroje, vznikne kombináciou existujúcich peňazí.

ČO JE DÔLEŽITÉ

Ceny energií nie sú jediným a ani najväčším problémom európske-

ho priemyslu. Digitálny a zelený prechod brzdi aj zaostávanie v kľúčových technológiách, a to nielen za Spojenými štátmi, ale aj Čínou.

Únia musí napríklad riešiť **nedostatok čipov**, ktorý podľa analytikov ustane [najskôr](#) v roku 2024. Z dlhodobého hľadiska sa však Európa musí zbaviť závislosti od ich dovozu z tretích krajín. V tomto roku teda bude dôležité sledovať prácu na **Európskom akte o čipoch**, ktorý má prísť s 43-miliardovou investíciou do výrobných kapacít v Európe a má byť odpoveďou na obdobné iniciatívy v Spojených štátoch amerických a Číne. Dôležitá tiež môže byť dlho sľubovaná obchodná [dohoda](#) s Taiwanom, ktorý už začal so stavbou výrobných kapacít v Pobaltí.

Ďalším problémom je **zlý prístup k strategickým surovinám**, ktoré sú potrebné na digitálne a zelené technológie. Až 70 percent produkcie kontrolujú [tri krajiny mimo EÚ](#). Konžská demokracická republika ťaží viac ako 70 percent svetovej produkcie kobaltu a tri krajiny, Austrália, Čile a Čína, predstavujú viac ako 90 percent celosvetovej produkcie lítia, kľúčového zdroja pre batérie elektrických vozidiel.

Európska komisia má v marci predstaviť [zákon o kritických surovinách](#), ktorý uľahčí prístup k ich ťažbe. Podľa zdroja z prostredia európskych inštitúcií [budú opatrenia zahŕňať](#) spojenie povoľovacích procesov do jedného a tiež skrátenie lehôt na udelenie povolení na ťažbu.

Investície do technológií a prístupu k strategickým surovinám sú skôr dlhodobou záležitosťou. V krátkodobom horizonte bude európske firmy zaujímať **finančná podpora priemyslu** od národných vlád a z EÚ. O to viac, že minulý rok prijali Spojené štáty Zákon o znižovaní inflácie (Inflation Reduction Act). Ten podporí americký zelený priemysel 369 miliardami dolárov, najmä elektromobilu a prechod na čistú energiu.

Prvou reakciou bolo **uvolnenie pravidiel štátnej pomoci**, aby členské krajiny mohli podporiť priemysel štedrejšie než doteraz. Dáta však ukazujú, že vlády si nemôžu dovoliť v tejto oblasti napredovať rovnomerne. Nemecké firmy dostali viac ako polovicu celkovej štátnej pomoci v EÚ, hoci predstavujú len 27 percent európskeho priemyslu. Francúzske firmy dosta-

li od svojej vlády štvrtinu, hoci tvoria 11 percent európskeho priemyselného potenciálu. Spoliehanie sa na národné financovanie tak prehĺbi hospodárske rozdiely medzi krajinami Únie.

Pomôcť má **špeciálny suverénny fond**, ktorý predstaví Európska komisia. Ekonomicky slabšie štáty má dostať na rovnakú štartovaciu čiaru ako veľké krajiny. Na tento účel nepôjdu žiadne nové zdroje. Namiesto toho sa budú presúvať existujúce zdroje. Členovia Európskej komisie hovoria o možných presunoch z eurofondov alebo z plánu obnovy.

Nie je to iracionálny prístup. Problém môže byť v implementácii, ako to ukazuje aj príbeh slovenských nevyčerpaných – a presúvaných – eurofondov. Z avizovaných troch až piatich miliárd pre pomoc firmám s cenami energií sa nakoniec našla iba [jedna](#).

ČO EŠTE SLEDOVAŤ

Ak Komisia schváli fond pomoci priemyslu založený na **presúvaní eurofondov a peňazí z plánu obnovy**, v niektorých členských krajinách môžeme čakať zaujímavú dynamiku.

- Maďarsko (a Poľsko) sa k časti týchto peňazí nemusia vôbec dostať. Pod veľkým ekonomickým tlakom je najmä Orbánova vláda.
- Na Slovensku aj v ďalších krajinách je rozdeľovanie európskych peňazí (najmä) politickou hrou: kto kontroluje aký balík, do ktorých oblastí peniaze pôjdu (v horších prípadoch aj komu). Prepisovanie strategických dokumentov a redistribúcia zdrojov podporí politický konflikt. Ak do toho [vstúpia národné voľby](#) (napr. na Slovensku), celý proces sa môže výrazne zdržať a firmy budú v nevýhode oproti konkurencom z iných európskych krajín.

V prístupe **k strategickým surovinám** tento rok žiadne zázračné riešenie nečakajme. Pripravovaný [Zákon o kritických surovinách](#) možno zjednoduší povoľovacie konania, odstraňovanie „administratívnej záťaže“ však má svoje limity. To, čo je pre jednu stranu „zbytočnou byrokraciou“, je pre druhú ochranou legitímnych environmentálnych a miestnych záujmov.

Európske snahy o budovanie **vlastných technologických kapacít**

v kľúčových oblastiach sa odohrávajú v prostredí rastúceho konfliktu medzi Spojenými štátmi a Čínou. Napriek vyhláseniam o potrebe „európskej strategickej suverenity“ to stále viac vyzerá, že si Únia bude musieť vybrať stranu. To nutne neznamená akceptovanie závislosti od Spojených štátov, ale úzku transatlantickú koordináciu (štandardov, výskumu a pod.). Mimochodom, Rusko si už svoju stranu vybralo: stane sa technologickým a ekonomickým príveskom Číny.

V poslednom roku nebolo veľmi počuť o [Európsko-americkej rade pre obchod technológie](#). Jej vývoj sa oplatí sledovať. V najbližších rokoch nehrozí podpis žiadnej veľkej obchodnej či investičnej zmluvy so Spojenými štátmi, Rada je tak hlavným fórom rozhovorov, ktoré ovplyvnia aj budúcnosť európskeho priemyslu.

Príbližovania sa Washingtonu a Bruselu vo vnímaní Pekingu naznačuje aj fakt, že Komisia [zvažuje obmedziť možnosti európskych firiem investovať v Číne](#). Inšpiruje sa pritom podobnou americkou iniciatívou.

AKÝ TO BUDE ROK PRE EURÓPSKY PRIEMysel

Vo viacerých predchádzajúcich prehľadoch sme upozorňovali, že vývoj ovplyvnia faktory, ktoré možno len ťažko predvídať, ako napr. pokračovanie [ruskej agresie voči Ukrajine](#), nečakané environmentálne katastrofy, geopolitické napätie (najmä ďalšie kroky Číny), a iné.

Z krátkodobého hľadiska bude pre priemysel dôležité, ako Európa zvládne rast inflácie ([náznaky sú pozitívne](#)), či dokáže zabezpečiť dostupné energie ([vyhliadky nie sú najhoršie](#)) a ako sa bude vyvíjať ekonomika ([recesia sa ukazuje miernejšia](#)).

Za horizontom roku 2023 bude kľúčové, ako/či európsky politici ustoja tlaky na spomalenie zelenej transformácie ekonomiky. Nejde len o katastrofálne dôsledky nezvládnutej environmentálnej krízy (podľa Svetového ekonomického fóra dominujú v desaťročnom horizonte environmentálne problémy). Znižovanie investícií do zelených (a digitálnych) technológií a spomalenie tranzície podkopáva globálnu konkurencieschopnosť európskych firiem. ■

ČLÁNOK

Na migračnú reformu Únie bude v roku 2023 dohliadať krajná pravica

---

Autorka: Barbara Zmušková | EURACTIV.sk

Edward Burne-Jones – Láska a pútnik, Tate Museum, 1896-1897
[Wikimedia]

V prvej polovici roka bude na migračnej reforme EÚ pracovať Švédsko, ktorého vláda sa spolieha na hlasy krajnej pravice. Solidaritu vnútri Únie tak môže vystríedať bič na hraniciach. V novom roku tiež uvidíme, či sú členské krajiny naozaj ochotné v mene neliberálnej demokracie prísť o všetky eurofondy.

Príchod miliónov utečencov z Ukrajiny minulý rok ukázal, že európske krajiny sú schopné pomôcť ľuďom v núdzi. Táto skúsenosť sa však nepretavila do ochoty pomáhať utekajúcim zo vzdialenejších oblastí. Reformu migračnej politiky tak v prvej polovici roka dostane do rúk Švédsko, kde sa vláda spolieha na hlasy krajnej pravice.

Európska komisia tiež pritlačila v boji proti narúšateľom právneho štátu. Korupcia, ovplyvňovanie súdництва aj homofóbne a xenofóbne zákony: ak budú niektoré členské krajiny aj naďalej trvať na svojej neliberálnej identite, od nového roka už nemôžu rátať s eurofondmi.

MIGRÁCIA POD TAKTOVKOU KRAJNEJ PRAVICE

Európa bude aj v roku 2023 čeliť migračnej výzve. V roku 2022 za-

znamenal najviac neregulárnych príchodov od roku 2016, a to najmä cez Západný Balkán. Najčastejšie prichádzali ľudia zo Sýrie, Afganistanu a Tuniska. Do týchto čísel sa pritom nerátajú ľudia utekajúci z Ukrajiny, ktorí dostali dočasné útočisko.

Popri ruskej agresii na Ukrajine pokračujú konflikty, nestabilná situácia a ekonomické problémy aj v iných krajinách sveta. Nie všetci prichádzajúci do EÚ majú právo na azyl alebo inú formu ochrany, majú však právo o ne požiadať. A so zhoršujúcou sa potravinovou aj klimatickou krízou je pravdepodobné, že do EÚ bude smerovať viac zraniteľných ľudí.

Európske krajiny majú ambíciu do konca tohto volebného obdobia v roku 2024 dokončiť Migračný a azylový pakt, ktorý eurokomisia predstavila v roku 2020. Niektoré z jeho iniciatív sa posunuli ďalej – existuje už politická zhoda na jednotnej definícii utečenca aj na základných podmienkach, na ktoré by prichádzajúci do Európy mali mať právo. Reformy budú obsahovať rýchlejšiu možnosť nájsť si prácu a právo detí chodiť do školy.

Najkritickejšie však budú legislatívy o tom, ako by mali členské štáty medzi sebou zdieľať zodpovednosť za migrantov. Na stole je stále verzia, v ktorej by solidaritu mohol členský štát prejavovať aj finančnou podporou alebo poslať na miesto svojich odborníkov či materiál.

V prvom polroku však bude vyjednávaniam šéfovať Švédsko, ktorého vláda počíta s podporou krajnej pravice. A pre tú je migrácia dôležitou témou, ktorej riešenie vidí skôr na vonkajších hraniciach – v trestaní tretích krajín, z ktorých budú migranti prichádzať, napríklad obmedzením humanitárnej pomoci. Či túto stratégiu prevezmú aj zvyšné členské krajiny, môžeme uvidieť už vo februári na prvom tohtoročnom migračnom summite EÚ.

EUROFONDY UKÁŽU SVOJU MOC

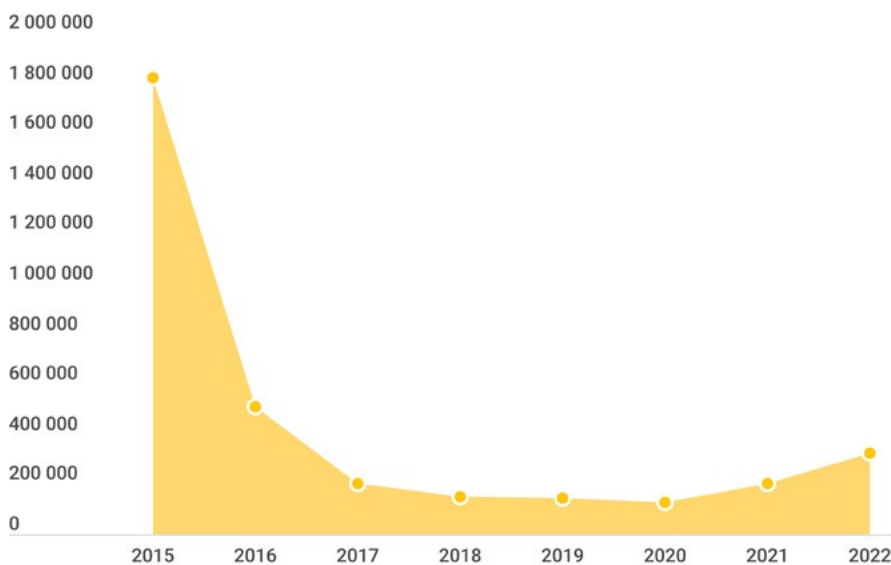
Na začiatku roku 2023 sú kocky v najväčších právnoštátnych sporoch v EÚ rozhodené nasledovne: Maďarsko má pre korupciu pozastavených 18 percent svojich eurofondov v rámci mechanizmu podmienenosti. Ani na zvyšné však nemá nárok, kým nevyrieši svoj nesúlad so základnými hodnotami EÚ.

V nových eurofondoch platia takzvané základné podmienky, ktoré Maďarsko svojim zákonom o „ochrane maloletých pred pedofiiliou“, ktorý zakazuje zobrazovanie LGBTI+ ľudí v médiách, problémami s azylovou politikou a akademickou slobodou porušuje. Ak tiež chce dostať peniaze z plánu obnovy, muselo by predstaviť reformy súdництва a boja proti korupcii.

Základné podmienky nespĺňa ani Poľsko, ktoré tiež potrebuje zreformať súdništvo. Pre disciplinárnu komoru, ktorá sudcov vystavuje politicky motivovanému stíhaniu, mu už každý deň nabieha miliónová pokuta. Krajina teda nemá prístup k eurofondom ani peniazom z plánu obnovy. V roku 2023 teda budú členské štáty a Európska komisia dokopy podmieňovať európske hodnoty viac ako 125 miliárd eur.

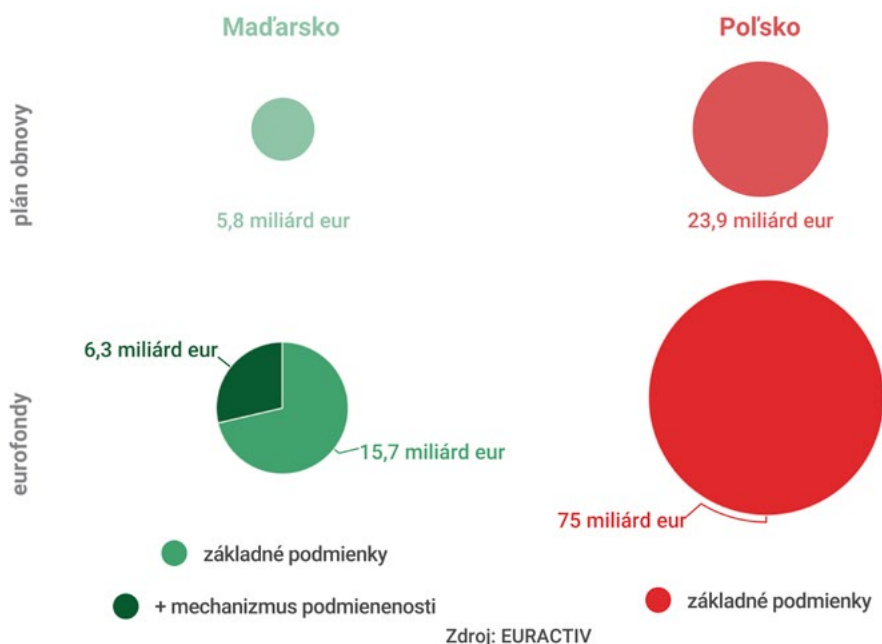
Z dvojice zasiahnutých štátov sa o odomknutie peňazí viac snaží Poľsko. Premiér Mateusz Morawiecki avizuje, že je ochotný reformy súdneho systému z posledných rokov zvrátiť tak, aby spĺňali európske štandardy o nezávislosti. Poľsko však už v minulosti hovorilo o snahe Bruselu vyhovieť, čo však vyústilo iba v kozmetické zmeny. Legislatívne snahy sa v novom roku zdanlivo nesú v podobnom duchu. Otázka na rok 2023 teda znie, či bude ochota Poľska tentokrát reálna. A ak nie, či Európska komisia udrží prísny tlak, aj keď bude členský štát tvrdiť, že jej požiadavkám vyhovel.

NEREGULÁRNA MIGRÁCIA DO EÚ

Zdroj: FRONTEX

ZABLOKOVANÉ EURÓPSKE PENIAZE

Maďarsko po neuznaných reformách z minulého roka žiadne ďalšie snahy neavizuje. Tvrdí, že výpadky, v jeho prípade 22 miliárd z eurofondov a 5,8 miliardy z plánu obnovy, dokáže vykryť z vlastného rozpočtu. Pre štát v ekonomickej recesii, ktorý mo-

mentálne čelí takmer 25-percentnej inflácii, to nebude vôbec jednoduché.

Čo ešte čakať v roku 2023

- **Pokrok na Európskom akte o slobode médií.** Komisia chce dať do legislatívy definíciu toho,

čo je a čo nie je slobodné médium, ako by mali byť financované a volené ich vedenie. Text je vágny, takže dôležité rozhodnutia by mal v rukách Súdny dvor EÚ.

- **Ďalšie veľké európske vyšetrovania korupcie.** Úrad európskej prokuratúry za prvý rok svojho fungovania [otvoril](#) takmer tisíc vyšetrení a zmrazil viac ako 250 miliónov eur. V novom roku bude riešiť aj korupciu europoslancov a možné pochybenia pri nákupe vakcín.
- **Snahu o zlepšenie situácie dýchových rodín.** Konzervatívne členské štáty však už avizujú, že návrh na cezhraničné uznávanie rodičovstva zablokujú. Zvyšné štáty môžu uzavrieť aspoň posilnenú spoluprácu.
- **Nepravdepodobné rozšírenie európskeho zoznamu zločinov.** Europoslanci a Komisia chcú, aby sa do neho dostali aj nenávisťné prejavy, čo ale nemá [podporu](#) všetkých členských štátov. Komisia tiež chce zoznam rozšíriť o porušovanie sankcií.
- **Nezmenené právo na odpočívanie.** Silnejú volania po tom, aby Európska únia zakročila voči využitiu špionážneho softvéru, akým bol napríklad Pegasus, ktorým Grécko monitorovalo novinárov a politikov. Vôľa členských štátov predstaviť pravidlá je [nízka](#), 14 z nich si softvér zakúpilo. ■

ČLÁNOK

Európske poľnohospodárstvo v roku 2023 bude o pesticídoch a obaloch potravín

Autor: Marián Koreň | EURACTIV.sk

Ferdinand Katona – Pri žatve, 1910–1920, Východoslovenská galéria, VSG

V roku 2023 bude Únia diskutovať o zavedení nových potravinových etikiet, ktoré na prednej strane budú povinne obsahovať údaje o výživovej hodnote potravín. Krok, ktorý má motivovať Európanov, aby sa stravovali zdravšie, ale rozdeľuje členské krajiny.

Dlhodobá ekologická udržateľnosť alebo potravinová bezpečnosť s cenovo dostupnými potravinami? Témy európskej poľnohospodárskej politiky bude aj v roku 2023 diktovať agresia Ruska na Ukrajine. Únia aj členské štáty budú hľadať spôsoby, ako pomôcť domácim producentom potravín s rastúcimi cenami vstupov a spotrebitelom s potravinovou infláciou.

Minulý rok zdraželi poľnohospodárske produkty v EÚ medziročne priemerne o 24 percent. Najväčší nárast postihol základné potraviny: obilniny (+45 percent) a vajčká (+43 percent). Zlacnelo len ovocie (-3 percentá).

Dôvodom bolo aj zdražovanie vstupov do výroby. Cena hnojív narástla medziročne o takmer 90 percent, energií a mazív o takmer 60 percent.

Koniec vojny na Ukrajine je v ne-dohľadne a tak skoro neskončí ani Putinova snaha škodiť ukrajinským farmárom. Únia tak znova bude stáť pred otázkou, ako pomôcť Ukrajine s vývozom jej potravinovej produkcie – kde sa osvedčili takzvané koridory solidarity – tak, aby tým zároveň neohrozila pestovateľov a chovateľov z Európskej únie. Zvedaví na riešenie budú aj slovenskí producenti obilia, ktoré tento rok čelí dovozu lacnejšej výroby z ukrajinských polí.

Monitorovanie vplyvu ruskej invázie na európsky trh a „posilnenie európskej produkcie potravín“ bude aj hlavnou prioritou švédskemu predsedníctva v Rade EÚ v poľnohospodárskej oblasti.

Situácia na Ukrajine ale môže ovplyvniť aj diskusiu o ďalších dôležitých poľnohospodárskych témach, predovšetkým ale o cieľoch Európskej zelenej dohody, ktoré podľa niektorých teraz ohrozujú produkciu potravín v EÚ, a preto žiadajú ich odklad.

DRÁMA O PESTICÍDOCH

Politicky najcitlivejšou v roku 2023 bude otázka pesticídov. Tou je už od júna minulého roka, kedy Európska komisia [predstavila](#) návrh nariadenia pre trvalo udržateľné používanie prípravkov na ochranu rastlín. Hlavný cieľ: znížiť používanie chemických pesticídov a ich rizík v EÚ o polovicu do roku 2030. Túto metú by mali splniť všetky členské krajiny s tým, že len vo výnimočných prípadoch môžu Komisiu požiadať o jej zmiernenie na národnej úrovni.

Reakcia členských štátov bola od začiatku veľmi kritická. Číslo navrhnuté exekutívou EÚ podľa nich nie sú podložené dátami a tak ich označujú za čisto politické rozhodnutie.

Časť členských krajín sa pýta, prečo by mali plniť rovnaký cieľ ako iné štáty bez ohľadu na to, koľko prípravkov ich farmári na plodinách používajú. Tak znie aj výhrada Slovenska, kde spotreba pesticídov je výrazne nižšia ako je európsky priemer.

No hlavnou výhradou agroministrov je, že Komisia vopred nevyčíslila všetky dopady novej legislatívy. Chýbajú im predpovede, čo to spraví s úrodami poľnohospodárov a predovšetkým s cenami potravín, ktoré za ostatný rok už aj tak rástli historickým tempom.

Kľúčovým slovným spojením sa preto stala analýza vplyvov. Tú Komisia zverejnila spolu s návrhom nariadenia, no podľa členských krajín nie je dostatočná. Na ich stranu sa nakoniec prekvapivo [pridal](#) aj agromokisár Janusz Wojciechowski. „Potrebujeme spoľahlivé informácie o tom, aké budú dôsledky zníženia používania pesticídov,“ tvrdí poľský eurokomisár.

Kritika z hlavných miest sa týka aj niektorých čiastkových cieľov. Nariadenie napríklad počíta so zákazom akýchkoľvek pesticídov v citlivých oblastiach. Ide hlavne o chránené územia, ale aj mestské parky, verejné komunikácie či športoviská. „Bez započítania ochrany opelovačov by to zabralo 80 percent územia Slovenska. To znamená, že na 80 percentách Slovenska by sme boli prísnejší ako je ekologická výroba, pretože tam by sa nemohlo používať absolútne nič,“ hovorí expertka agrozoznamu na pesticídnu politiku Bronislava Škarbová.

Je preto vylúčené, že by sa poda-

rilo legislatívu uzatvoriť v priebehu švédskeho predsedníctva v Rade EÚ. Vypracovanie novej štúdie podloženej dátami zaberie niekoľko mesiacov. Následne začne náročnejšia časť – inštitucionálny trialóg, kde sa dá očakávať, že sa Európsky parlament zapojí s pozíciou, ktorá bude možno ešte ambicióznejšia ako plány Komisie. Nie je vylúčené ani to, že Komisia svoj návrh úplne stiahne.

PIZZA VERZUS BAGETA

Európska únia chce, aby sa jej obyvatelia stravovali zdravšie. Samotný cieľ v EÚ nikto nespochybňuje, no názory, ako sa k nemu dopracovať, sa v európskej dvadsaťsedmičke výrazne líšia. Reč je konkrétne o označovaní potravín.

Zdravie Európanov sa aj vplyvom pandémie COVID-19 [zhoršuje](#). Európska komisia sa aj preto v potravinovej stratégii Z farmy na stôl zaviazala, že predstaví návrh harmonizovaných povinných etikiet s označením výživovej hodnoty na prednej strane balenia potravín.

Obaly potravín v Únii už dnes musia povinne obsahovať údaje o výživovej hodnote potravín, no bežný spotrebiteľ im nerozumie, a tak mu chce Komisia uľahčiť rozhodovanie o kúpe zdravých potravín grafickou formou.

Jej úlohou je vymyslieť hodnoverný systém, ktorý najlepšie dokáže občanov EÚ nasmerovať k výživovo kvalitnejším potravinám. Zo zdravotnej témy sa ale rýchlo stala politická trenica.

Proti sebe totiž stojí francúzsky model nutričného skóre (Nutriscore) proti talianskej batérii (Nutriform Battery). Prvý vyhodnocuje pomer priaznivých (bielkoviny, obsah ovocia a podobne) a nepriaznivých (cukry, tuky) zložiek v 100 gramoch alebo mililitroch výrobku. Výsledok je na potravine znázornený farbou a písmenom.

Druhý informuje spotrebiteľa o obsahu energie a „zlých“ živín (cukry, tuky) v jednej porcii jedla. Tie na obale potom zobrazuje v percentuálnom vyjadrení.

Oba majú svojich zástancov a kritikov. Problémom je, že jednotlivé systémy môžu vystaviť zlé hodnotenie tradičným potravinám niektorých národných kuchýň. Taliansky olivový olej by sa pre vysoký obsah

tuku pri francúzskom označovaní mohol dostať do červenej farby.

Návrh Komisie sa očakával koncom minulého roka, no v novembri ho odložila bez nového termínu jeho zverejnenia. Pre Švédsko je harmonizované označovanie etikiet prioritou. Počas jeho predsedníctva sa dá očakávať posun v jeho príprave, no dotiahnutie legislatívneho procesu je aj pre pretrvávajúci lobing štátov EÚ prakticky vylúčené.

Čo ďalšie čakať v poľnohospodárskej politike Európskej únie

- **Dobré životné podmienky zvierat:** Pravidlá pre chov a prepravu hospodárskych zvierat sa nemenili od roku 2009. Európska komisia predstaví ich revíziu v treťom štvrtroku. Očakáva sa napríklad zákaz usmrcovania mladých samčekov v chove hydiny.
- **Genetická modifikácia plodín:** Európska komisia vydá verdikt, či uvoľní pravidlá pre pestovanie geneticky upravených plodín. Rozhodnutie [môže ovplyvniť](#) aj rokovania o úprave legislatívy pre používanie pesticídov.
- **Budúcnosť glyfosátu:** Po tom, čo Komisia na rok [predĺžila](#) povolenie pre používanie najpoužívanejšieho herbicídu, by v roku 2023 mala k dospieť o (ne)udelení trvalej autorizácie.
- **Ochrana divokých šeliem:** S novou pastevnou sezónou sa opäť zvýši tlak členských krajín, aby eurokomisia uvoľnila pravidlá pre lov vlka a ďalších mäsožravých šeliem, ktoré napádajú stáda hospodárskych zvierat.
- **Ochrana pôdy:** Komisia predloží aj svoju iniciatívu na ochranu, udržateľné hospodárenie a obnovu pôdy EÚ. Iniciatíva je základom pre tvorbu nového zákona o zdraví pôdy avizovaného v [Stratégii pre pôdu do roku 2030](#).
- **Obnova prírody:** V roku 2022 Komisia predstavila aj návrh nariadenia o obnove prírody. Europarlament a Rada EÚ k nemu pripravujú svoje pozície. V roku 2023 eurokomisia vypracuje metodiku pre posudzovanie stavu ekosystémov a usmernenia na motiváciu členských štátov, aby začali s obnovou prírody a biodiverzity. ■

ČLÁNOK

Nástup elektromobility v roku 2023 naberie na obrátkach

Autor: Michal Hudec | EURACTIV.sk

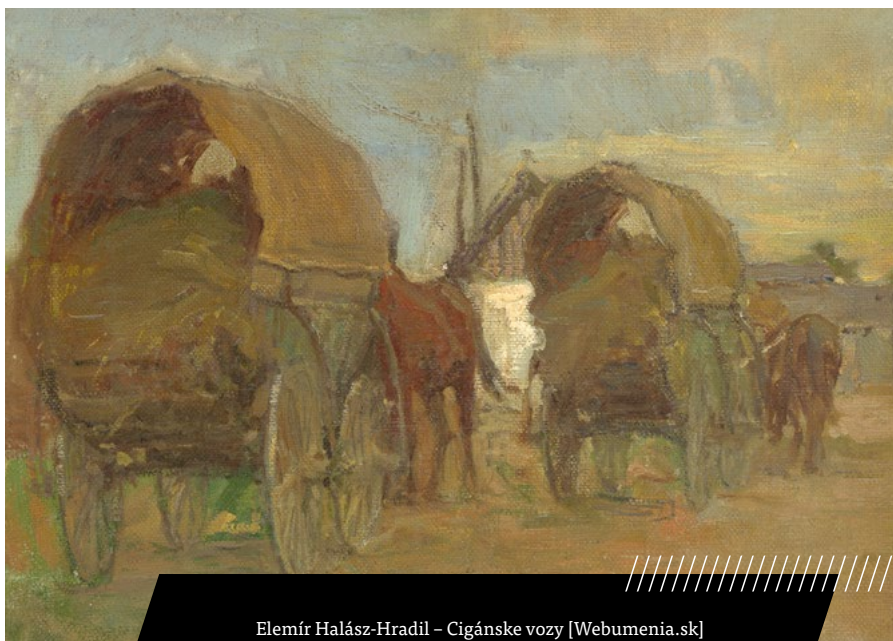
Členské štáty a automobilový sektor budú v roku 2023 pokračovať v prípravách na budúcnosť bez spaľovacích motorov. Pokračovať bude výstavba nabíjacej infraštruktúry, štáty sa budú pretekať o baterkárne a diskutovať sa bude o dekarbonizácii kamiónov.

V roku 2022 dominoval európskej dopravnej politike balíček Fit for 55, ktorý má Únii pomôcť dosiahnuť upravené klimatické ciele do roku 2030. Podľa nich by sa emisie oxidu uhličitého mali znížiť o 55 percent v porovnaní s úrovňou z roku 1990.

Zákonodarcovia z Európskeho parlamentu a Rady Európskej Únie si ešte pred letnou prestávkou odsúhlasili svoje pozície k najdôležitejším návrhom. Jeseň strávili rokovania, pričom niektoré zákony sa podarilo dohodnúť. Medzi najdôležitejšie patria nové štandardy emisií CO₂ pre osobné autá a ľahké úžitkové vozidlá, ktoré od roku 2035 *de facto* zakazujú benzínové a naftové vozidlá, a zaradenie dopravy do európskeho systému obchodovania s emisnými povolenkami EU ETS.

O ďalších zákonoch budú diskusie pokračovať v roku 2023. Na stole sú návrhy dôležité pre dekarbonizáciu letectva a lodnej dopravy. Veľa sa bude hovoriť tiež o cestnej nákladnej doprave, pre ktorú Komisia pripravuje nové emisné štandardy.

Pozornosť v sektore sa ale zďaleka nesústreďuje iba na európsku legislatívu. Témou roku 2023 bude aj rozvoj nabíjacej infraštruktúry pre elektro-

Elemír Halász-Hradil – Cigánske vozy [Webumenia.sk]

mobily, rozvoj batériového priemyslu a rastúce predaje elektromobilov.

Portál EURACTIV Slovensko pre vás pripravil zoznam najdôležitejších tém v sektore dopravy a automobilového priemyslu pre rok 2023.

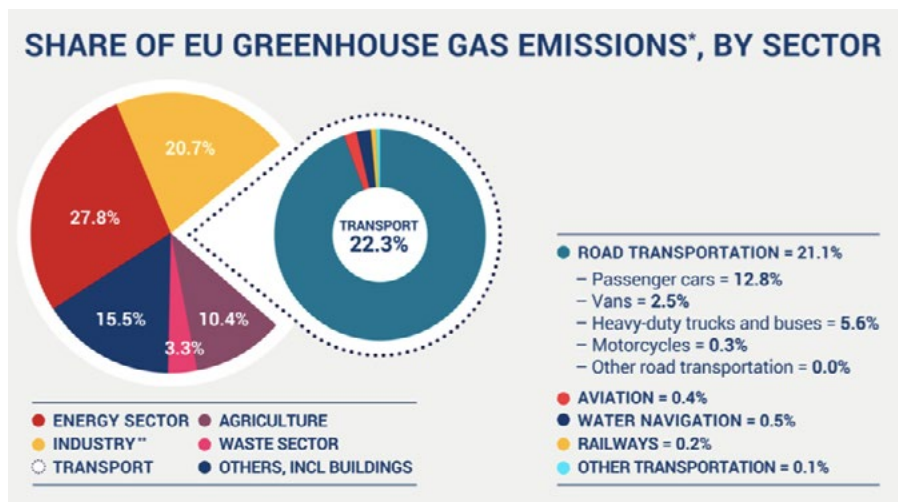
KONIEC FOSÍLNÝCH KAMIÓNOV?

Európska komisia by už v januári mala prísť s návrhom úpravy štandardov pre emisie CO₂, ktoré sa dotknú ťažkých úžitkových vozidiel – kamiónov, autobusov a iných špeciálnych vozidiel. Dekarbonizácia tohto sektoru je dôležitou súčasťou európskej snahy dosiahnuť uhlíkovú neutralitu. Hoci ťažké úžitkové vozidlá tvoria iba dve

percentá z celkového počtu vozidiel na európskych cestách, produkujú takmer štvrtinu emisií zo sektoru.

Otázkou zostáva, aké prísne bude nové nariadenie. V Bruseli sa veľa hovorí aj o *de facto* zákaze fosílnych kamiónov a ďalších ťažkých vozidiel od roku 2035, podobný tomu, ktorý európski zákonodarcovia odsúhlasili pre osobné autá a vany.

Zástancomi tvrdia, že technológie sú už pre tento krok pripravené a konkrétny dátum bude výrobcov a dodávateľov motivovať k inováciám. Kritici hovoria opak, batériová elektromobilita ešte nie je pre kamióny dostatočne rozvinutá. Problémom zostáva výdrž batérií, čo je podstatné pre kamióny jazdiace na dlhé vzdialenosti.

Podiel európskych emisií CO₂ podľa sektora. [Európska environmentálna agentúra]

Kompromisom by mohol byť zákaz fosílnych kamiónov a autobusov s ponechaním výnimky pre iné typy ťažkých úžitkových vozidiel, ktoré je momentálne ťažké elektrifikovať – napríklad odhrňáčov, sypačov, sklápáčov či iných stavebných vozidiel.

VIAC NABÍJAČIEK

Či už Komisia so zákazom fosílnych kamiónov v rámci novej legislatívy príde, alebo nie, nástup elektromobility je nepopierateľný. Únia a členské štáty preto musia venovať zvýšenú pozornosť príprave nabíjacej infraštruktúry.

Rozvoj nabíjacej infraštruktúry na európskej úrovni reguluje nariadenie o zavádzaní infraštruktúry pre alternatívne palivá – takzvaný AFIR. V súčasnosti platná verzia tohto nariadenia pochádza ešte z roku 2006. Komisia v rámci balíčka Fit for 55 navrhla jeho úpravu, o ktorej momentálne medzi inštitúciami prebiehajú rokovania.

Nové nariadenia by malo po prvý raz obsahovať aj povinné ciele pre členské štáty. Európsky parlament chce, aby mali vodiči dostupnú nabíjačku pre batériové elektromobily na každých 60 kilometroch a pre vodíkové elektromobily na každých 100 kilometroch pozdĺž hlavných ciest.

Európska komisia by do roku 2030 chcela mať v Únii až 3,9 milióna nabíjačiek. Európske združenie výrobcov automobilov (ACEA) ale už teraz hovorí, že to nebude stačiť. Únia bude podľa združenia potrebovať do tohto roku až okolo sedem miliónov nabíjačiek.

Zabrať bude musieť aj Slovensko. Hoci stále platí, že Slovensko má naj-

vyššiu inštalovanú kapacitu v pomere k elektromobilom v Únii, dôvodom je najmä nízky počet elektromobilov, nie vysoký počet nabíjačiek. Na Slovensku je v súčasnosti približne 1 400 nabíjajúcich miest.

Rozvoju nabíjacej infraštruktúry by tento rok mali pomôcť najmä výzvy z plánu obnovy.

BOJ O BATERKÁRNE

V apríli minulého roku vydali Globsec, Združenie automobilového priemyslu Slovenskej republiky (ZAP) a Slovenská asociácia pre elektromobilitu (SEVA) [štúdiu o budúcnosti automobilového priemyslu na Slovensku](#). Štúdia jasne pomenovala, že

Slovensko potrebuje vyrábať nielen elektromobily, ale aj batérie. Batéria totiž tvorí významnú časť z hodnoty elektromobilu.

Ak sa sem batérie budú len dovážať, Slovensko príde o veľkú pridanú hodnotu, ktorá s elektromobilitou prichádza. Baterkárň na Slovensku plánuje postaviť spoločnosť InoBat. Či sa však projekt naozaj uskutoční, isté nie je. Inobat však vo Voderadoch stavia výskumno-vývojové centrum, ktorého súčasťou bude aj menšia výrobná linka. Vyrábať by sa malo začať tento rok.

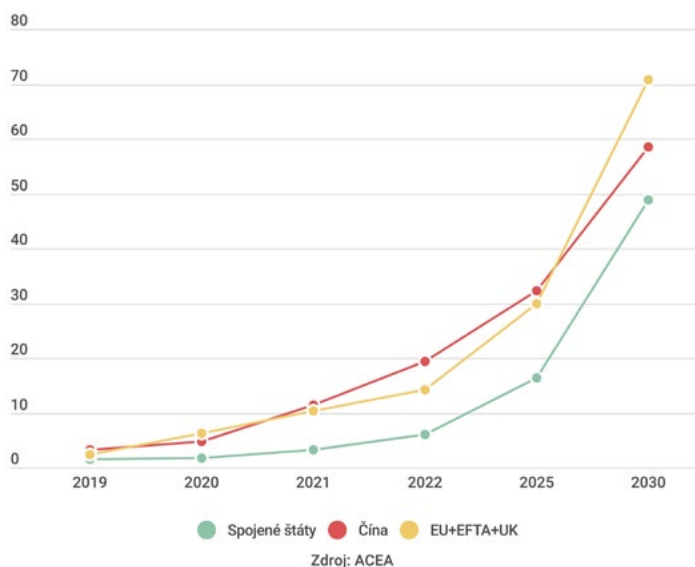
Slovensko sa o ďalšie baterkárne bude musieť pobiť so susedmi – najmä s krajinami Vyšehradskej štvorky. Zo všetkých má pritom najhoršiu pozíciu. Poľsko a Maďarsko už baterkárne majú. Česko sa o to veľmi snaží. Minulý rok sa veľa hovorilo o baterkárni, ktorú chce v strednej Európe postaviť Volkswagen.

Fabrika má stáť štyri miliardy eur a mala by zamestnať až päť miliónov ľudí. Česko už pre ňu dokonca vyčlenilo areál – bývalé armádne letisko pri Plzni. Na Slovensko začal firmu Volkswagen lákať ešte bývalý minister Richard Sulík. Volkswagen sa mal pôvodne rozhodnúť do konca roku 2023, ale napokon rozhodnutie odložil na tento rok.

Súboj o baterkárň Volkswagenu je, pravdepodobne, iba predzvesť podobných súbojov o baterkárne v ďalších rokoch.

ELEKTRIFIKÁCIA OSOBNEJ DOPRAVY V EURÓPE A VO SVETE

Podiel batériových elektromobilov v % z celkového počtu osobných vozidiel

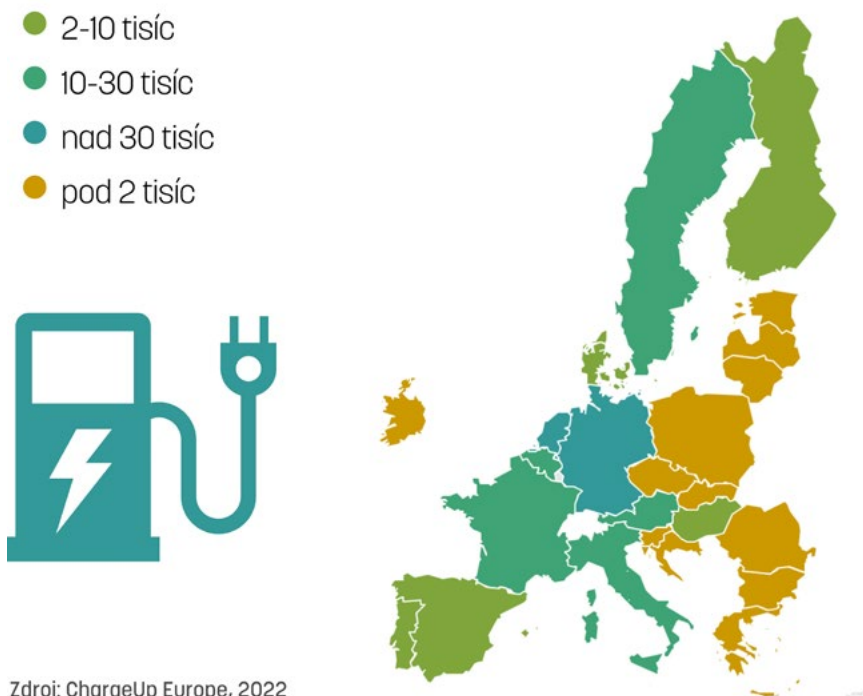

Na čo ďalšie dávať v tomto roku v sektore dopravy pozor:

- **Začiatok konca čipovej krízy:** Automobilový priemysel má za sebou ťažké roky – čipová kríza, narušenie dodávateľských reťazcov v dôsledku pandémie a vojna na Ukrajine spôsobila mnohým automobilkám vrásky na čele. Pre spotrebiteľov to v praxi znamená, že sa výrazne zvýšila čakacia doba na nové auto. Čipová kríza trh v negatívnom svetle ovplyvní aj začiatkom tohto roku. Automobilky však očakávajú, že koncom roku by sa dostupnosť čipov mala zlepšiť, čo pomôže stabilizovať trh.
- **Predaj vozidiel bude stagnovať:** Energetická kríza a mierna recesia, ktorá Európsku úniu zasiahne v roku 2023, budú znamenať aj stagnujúci trh s vozidlami. Portál Economist očakáva, že počet predaných áut sa v západnej Európe zníži o približne tri percentá. Svetlým bodom bude predaj elektromobilov, ktorých podiel na celkovom predaji výrazne stúpne.
- **Dekarbonizácia letectva:** Európske inštitúcie budú pokračovať v hľadaní dohody na legislatíve REFuelEU, ktorá má za cieľ znížiť emisie z leteckej dopravy. Návrh legislatívy hovorí, že všetky lietadlá odlietajúce z letiska v Únii budú musieť tankovať čoraz väčšie množstvo udržateľných leteckých palív (SAF) – nízkouhlíkových alternatív kerozínu vyrobených z pokročilých biopalív a ekologických syntetických palív z vodíka. Rada Európskej únie a Európsky parlament sa zatiaľ nezhodli na tom, aké by malo byť percento týchto palív v celkovom mixe.
- **Dekarbonizácia lodnej dopravy:** Rokovania pokračujú aj o sesterskej legislatíve FuelEU Maritime, ktorá má za cieľ podporiť využívanie nízkoemisných palív v lodiach. Na rozdiel od REFuelEU, návrh zákona nehovorí o konkrétnych palivách, ale iba o prísťahujúcich sa emisných limitoch, čo podľa aktivistov necháva otvorené dvere zemnému plynu. ■

POČET NABÍJACÍCH BODOV V EURÓPSKEJ ÚNII

Zdroj: ChargeUp Europe, 2022

Zväčšujúce sa mestá potrebujú inteligentné siete

Zavádzanie inteligentných technológií umožní rozvoj ďalšej modernej energetickej infraštruktúry nevyhnutnej pre rýchlo sa rozrastajúce mestá.

Autor textu: ZSE

Je nevyhnuté vybudovať inteligentnú sústavu, ktorá umožní rozsiahlejšiu integráciu výrobcov energie z obnoviteľných zdrojov a rozvoj nových spotrieb ako sú elektromobilita či akumulácie. Projekty ACON Smart Grid a Danube InGrid to umožnia.

Spoločnosti Západoslovenská distribučná, a. s. (ZSD) a Slovenská elektrizačná prenosová sústava, a. s. (SEPS) zavádzajú najnovšie inteligentné technológie na automatizované riadenie distribučnej a prenosovej sústavy. V regiónoch západného a juhozápadného Slovenska sa moderné inteligentné siete („Smart Grid“) budujú vďaka projektom spoločného záujmu (PCI) ACON a Danube InGrid, spolufinancovaným Európskou úniou. PCI predstavujú kľúčové infraštruktúrne projekty, ktorých cieľom je prepájanie európskych energetických systémov a dosahovanie energetických a klimatických cieľov EÚ. Projekty ACON a Danube InGrid sú zamerané na masívne nasadzovanie najmodernejších inteligentných technológií, ktoré umožnia monitorovať a ovládať elektrizačnú sústavu na diaľku, to znamená flexibilne upravovať jej parametre a riešiť poruchové stavy, ako aj podporiť nástup „novej energetiky“ založenej na lokálnych obnoviteľných zdrojoch.

V rámci oboch projektov dôjde k prehĺbeniu cezhraničnej spolupráce medzi prevádzkovateľmi distribučných a prenosových sústav. Zahraničným partnerom ZSD pri realizácii projektu ACON je český prevádzkovateľ distribučnej sústavy, spoločnosť EG.D, a. s.; projekt Danube InGrid je výsledkom spolupráce ZSD a SEPS s maďarským prevádzkovateľom distribučnej sústavy E.ON Észak-dunántúli Áramhálózárti Zrt. Cezhraničná spolupráca navyše prispieva k zlepšovaniu jednotného energetického trhu Európskej únie, čo má v súčasnej dobe významný prínos pre stabilitu Európy.

Tieto informácie zverejňujeme v rámci partnerstva ZSE v špeciáli EÚ v roku 2023. Za informácie v tomto článku neodpovedá autor článku ani EURACTIV Slovensko.

ANKETA

Automobilový priemysel má pred sebou ďalší búrlivý rok

.....

Autor: Michal Hudec | EURACTIV.sk

Bohumil Hanák - Povož [Webumenia.sk]

V roku 2023 čaká automobilový priemysel veľké množstvo strategických rozhodnutí a rokovaní o novej legislatíve, ktorá ovplyvní jeho smerovanie v ďalších rokoch. Výkonnosť priemyslu bude naďalej ovplyvňovať energetická kríza, témou bude aj nástup čínskych automobiliek na európsky trh.

Udalosťou roku 2022 bola pre európsky automobilový priemysel dohoda na zákaze predaja nových osobných áut a ľahkých úžitkových vozidiel so spaľovacími motormi od roku 2035. Tento rok čaká sektor na návrh emisných štandardov pre ťažké úžitkové vozidlá od Európskej komisie.

Dôležité budú tiež rokovania o novej smernici o rozvoji obnoviteľných zdrojov energie (RED III) a o odpovedi Únie na americký zákon o znížení inflácie (Inflation Reduction Act).

Portál EURACTIV Slovensko sa pýtal šiestich odborníkov na automobilový priemysel, čo považujú za najdôležitejšiu udalosť roku 2022 a čo sektor čaká v roku 2023. Odborníkom sme položili otázky v tomto znení:

1. Čo považujete za najdôležitejšiu udalosť v sektore automobilového priemyslu v roku 2022?

2. Čo považujete za najväčšiu výzvu automobilového priemyslu v roku 2023?

Respondenti sú zoradení v abecednom poradí.

ADAM DAŇKO,

vedúci oddelenia regulácie a rozvoja podnikania v oblasti obnoviteľných zdrojov energie v spoločnosti Shell

Čo považujete za najdôležitejšiu udalosť v sektore automobilového priemyslu v roku 2022?

Najdôležitejšou udalosťou pre vývoj celého automobilového priemyslu v minulom roku bolo prijatie zákazu predaja osobných a úžitkových áut so spaľovacím motorom po roku 2035. Toto rozhodnutie sme privítali veľmi pozitívne, pretože prinieslo jasný signál štátom, biznisu a tiež zákazníkom o tom, akým smerom sa bude osobná doprava uberať. Rovnako zvyšuje podnikateľskú istotu a dáva čas sa na túto

zmenu pripraviť. Toto rozhodnutie tiež potvrdilo správnosť našej vlastnej stratégie rozvoja s názvom Powering Progress, podľa ktorej máme celosvetovú ambíciu rozšíriť našu sieť nabíjacích bodov zo súčasných 90 000 na 2,5 milióna do roka 2030.

Čo považujete za najväčšiu výzvu automobilového priemyslu v roku 2023?

V roku 2023 bude kľúčová diskusia medzi európskymi inštitúciami a členskými krajinami o smernici o rozvoji obnoviteľných zdrojov energie (RED III) a následne jej výsledná verzia. Rovnako ako zákaz predaja áut so spaľovacím motorom aj finálne znenie smernice RED III a jej následne transpozície do národných legislatív budú určovať budúci vývoj obnoviteľných zdrojov v doprave.

MICHAELA HLETKOVÁ PLOSZEKOVÁ,

vedúca oddelenia Životného prostredia v spoločnosti Volkswagen Slovensko

Čo považujete za najdôležitejšiu udalosť v sektore automobilového priemyslu v roku 2022?

Rok 2022 priniesol množstvo „životných lekcií“. Pretrvávajúci nedostatok čipov potvrdil, že prerušené globálne dodávateľské reťazce nás ešte nejaký čas potrápia, takže flexibilita a efektivita zostávajú prioritami. Vojenský konflikt na Ukrajine nám pripomína každý deň, že mier a sloboda nie sú samozrejmosťou, za aké sme ich pokladali. Energetická kríza nám otvorila oči vo vzťahu k závislosti od fosílnych palív a ich zdrojov v Európe.

Z pohľadu životného prostredia je energetická kríza katalyzátorom rýchlosti implementácie jednotlivých smerníc a nariadení v rámci Zelenej dohody, balíčku Fit for 55 a nového plánu REPowerEU. Minulý rok priniesol relatívne veľa zmien v slovenskej environmentálnej legislatíve. Z môjho pohľadu ich v kontexte prichádzajúcich nových požiadaviek na automobilový sektor, ako sú dekarbonizácia či obehová ekonomika, vnímam ako rozcvičku na rok 2023.

Čo považujete za najväčšiu výzvu automobilového priemyslu v roku 2023?

Tento rok prinesie nespočetne veľa výziev, ako nové povinnosti uchopiť, aby v konečnom dôsledku priniesli pozitívne výsledky pre priemysel a súčasne aj pre životné prostredie. Témy ako energetická efektívnosť, využívanie obnoviteľných zdrojov či hľadanie alternatív napríklad na vykurovanie dostali úplne inú dôležitosť a my musíme túto šancu využiť, aby nám zabezpečili udržateľnú budúcnosť.

MICHAL HRUBÝ,

Ekonom v Medzinárodnom centre pre udržateľné financie (ISFC) a vedecký asistent v ŠKODA AUTO Vysoká škola

Čo považujete za najdôležitejšiu udalosť v sektore automobilového priemyslu v roku 2022?

Za významné udalosti považujem politické rozhodnutia na strane Európskej únie aj Spojených štátov. Na európskej strane je to schválenie návrhov v balíku Fit for 55, najmä nových emisných limitov pre osobné a ľahké úžitkové vozidlá na roky 2030 a 2035 a schválenie nového systému emisných kvót pre palivá v doprave od roku 2027. Tieto kroky predstavujú ďalší stimul na odklon od fosílnych palív. Na strane Spojených štátov bude zákon o znížení inflácie (IRA) podporovať lokalizáciu investícií a výroby vyspelých technológií vrátane elektrických vozidiel a batérií v Spojených štátoch prostredníctvom daňových a nedaňových výhod. Mnohí európski hráči sa postavili proti kvótam „Buy American“.

Čo považujete za najväčšiu výzvu automobilového priemyslu v roku 2023?

Rok je veľmi krátke obdobie, ale bude plný strategických diskusií a rozhodnutí na politickej aj podnikovej úrovni. Nielen v automobilovom priemysle bude dôležité pokračovať v zmiernovaní účinkov vonkajších otrasov, ktoré výrazne ovplyvnili jeho vývoj v rokoch 2020 až 2022, optimalizovať činnosť a spresniť výhľad na

nasledujúce roky. Ako všetci dúfame, tieto vyhliadky sa budú zlepšovať, najmä na Ukrajine. Vzhľadom na prebiehajúcu diskusiu o novej emisnej norme EURO 7, úlohu Číny a Spojených štátov, rozhodnutie o výstavbe „gigafactory“ alebo pokračujúcu krízovú podporu priemyslu to bude rok plný strategických rokovaní, ktoré reálne výrazne ovplyvnia smerovanie priemyslu v nasledujúcich rokoch.

MARTIN KEČKÉŠ,

vedúci oddelenia riadenia transakcií v SPP

Čo považujete za najdôležitejší míľnik v sektore automobilového priemyslu v roku 2022?

V roku 2022 sa schválili nové štandardy emisií CO₂ pre osobné autá a ľahké úžitkové vozidlá, kde sa definitívne opustil princíp technologickej neutrality a zakázal sa predaj áut so spaľovacím motorom od roku 2035. Po tomto termíne už bude možné uvádzať na trh iba elektrické vozidlá, a to prevažne ako batériové elektromobily, ale nedá sa vylúčiť, že v nejakej malej miere to budú aj vozidlá s vodíkovým pohonom.

Čo považujete za najdôležitejší výzvu automobilového priemyslu v roku 2023?

V roku 2023 sa očakáva predloženie návrhu úpravy štandardov emisií pre ťažké úžitkové vozidlá (kamióny a autobusy). Nakoľko sa tieto vozidlá z hľadiska používania veľmi odlišujú od osobných áut a ľahkých úžitkových vozidiel, kde majú skôr charakter pracovného nástroja a musia plniť konkrétne úlohy, tak veríme, že v tomto segmente sa ponechá princíp technologickej neutrality. Umožní to využiť aj rýchlo dostupné nástroje dekarbonizácie dopravy, akými sú aj pokročilé biopalivá (napríklad na báze biometánu ako bioCNG/bioLNG), ktoré už dnes dosahujú náklady vlastníctva (TCO) a užívateľské parametre (dojazd, rýchlosť tankovania) ako dnes používané naftové vozidlá.

Členské štáty a automobilový sektor budú v roku 2023 pokračovať v prípravách na budúcnosť bez spaľovacích motorov. Pokračovať bude výstavba

nabíjacej infraštruktúry, štáty sa budú pretekať o baterkárne a diskutovať sa bude o dekarbonizácii kamiónov.

PATRIK KRIŽANSKÝ,

riaditeľ Slovenskej asociácie pre elektromobilitu (SEVA)

Čo považujete za najdôležitejší udalosť v sektore automobilového priemyslu v roku 2022?

Jednoznačne ruskú inváziu na Ukrajinu. V krátkodobom horizonte vojna ďalej prehĺbila problém s nedostatkom komponentov pre automobily, keďže sa k nedostatku čipov pridali aj komponenty s pôvodom z Ukrajiny. Negatívne to ovplyvnilo aj ceny materiálov, ktoré sú potrebné napríklad pre batérie elektromobilov. Nehovoriac o cenových turbulenciách na energetickom trhu, keďže sa rapídne zvýšilo riziko nedostatku energií.

Z dlhodobejšieho hľadiska podporila invázia rýchlejší prechod k zeleným riešeniam a tiež potrebu deglobalizácie. Európsky automobilový priemysel tak zažíva napríklad rekordné predaje elektromobilov a tiež uvažuje o presune výroby dôležitých komponentov do Európy. Aj vďaka tejto kríze sa posilnila dôležitosť európskeho pôvodu nerastných surovín.

Čo považujete za najdôležitejší výzvu automobilového priemyslu v roku 2023?

Pre európsky priemysel sa ňou postupne stáva ofenzíva čínskych automobiliek, ktoré sa chytily príležitosti pri prechode na elektromobilitu. Ak sme mohli povedať, že pri spaľovacích motoroch bola Čína marginálnou, pri elektromobiloch to už neplatí. Pre predstavu, v prvej päťke najväčších výrobcov elektromobilov sú traja Číňania a iba jeden Európan. Dnes Číňanov ťahá domáci trh, na ktorom sa celosvetovo predá najviac elektromobilov. V roku 2023 však začnú výraznejšie expandovať do Európy s vozidlami s nižšou cenou a zaujímavým dizajnom. Zo začiatku sú ohrození výrobcovia automobilov nižšej a strednej triedy, v ďalších rokoch sa uvidí. Šéf Stellantisu by o tejto výzve mohol veľa rozprávať.

MONIKA MARTIŠKOVÁ,

výskumníčka v Stredoeurópskom inštitúte pre výskum práce (CELSI)

Čo považujete za najdôležitejší míľnik v sektore automobilového priemyslu v roku 2022?

Automobilový priemysel v súčasnosti jednoznačne najviac ovplyvňuje regulácia zo strany Európskej únie. Efektívne znižovanie emisií CO₂ z dopravy je nevyhnutné aj preto, že zatiaľ čo v iných sektoroch priemyslu emisie klesali, v automobilovej doprave len na Slovensku za posledných 20 rokov vzrástli o 64 percent. Najväčším prispievateľom bola individuálna automobilová doprava a malé komerčné vozidlá. Určenie termínu zákazku predaja áut so spaľovacím motorom na rok 2035 je preto medzník, ktorý dáva automobilovému priemyslu jasný termín na dokončenie transformácie. Tá sa nezaobíde bez problémov, akými sú nastavenia nových dodávateľských reťazcov a tým súvisiaca reštrukturalizácia podnikov, tak aj vyriešenie dostupnosti áut s bezemisným pohonom pre obyvateľov. Je to ale aj príležitosť, ako nastaviť systémy mobility, aby ľudia auto nutne nepotrebovali.

Čo považujete za najdôležitejší výzvu automobilového priemyslu v roku 2023?

Najväčšou výzvou automobilového priemyslu zostáva aj v roku 2023 zladenie požiadaviek zamestnávateľov na vysokokvalifikovanú a cenovo dostupnú pracovnú silu a požiadaviek zamestnancov na dôstojnú, dobre ohodnotenú a stabilnú prácu. To sa v kontexte transformácie, ktorá bude spojená so zánikom a vznikom pracovných miest, môže ukázať ako nereálna požiadavka na obidvoch stranách. Je preto potrebné monitorovať súčasný stav, vznik a zánik pracovných miest, ako aj zavádzať sektorové politiky zamestnanosti zamerané na konkrétne podniky a regióny, kde k turbulenciám na trhu práce bude dochádzať. To sa nezaobíde bez vzájomnej spolupráce zamestnancov, zamestnávateľov a ďalších aktérov pri hľadaní riešení, či už formou sociálneho dialógu, alebo formou širších medzisektorových a medziodborových a regionálnych spoluprác. ■

ČLÁNOK

Únia prepísala pravidlá na digitálnom trhu. V roku 2023 ich pred zavedením do praxe doladí

Autorka: Lucia Yar | EURACTIV.sk

Rok 2023 ukáže, či stratégia EÚ byť namiesto líderstva na trhu aspoň lídrom v regulovaní skutočne ovplyvní robustný digitálny trh. Únia sa chystá aj na reguláciu metaverza, umelej inteligencie či kryptotrhu. V mnohých už poznáme základný princíp a doťahovať sa budú posledné, no zásadné nezrovnalosti.

Európska únia si v ostatných rokoch vybrala špecifickú stratégiu pre oblasť digitalizácie. Kým Spojené štáty a Čína vidia priority v podpore vlastných, lokálnych hráčov, Únia sa rozhodla byť lídrom v reguláciách. Nebol to zlý ťah – po mesiacoch skepsy je jasné, že začala nová a len málo kontrolovaný trh krotiť a určovať, ktorým smerom sa ďalej vyvíja.

Firmy sa však tradične obávajú, že preregulovanosť negatívne ovplyvní ich biznis model a spomalí akúkoľvek konkurenčnú výhodu na svetovom trhu. V európskom hospodárstve však nejde ani tak o techgigantov. Práve malé a stredné podniky v Únii ostávajú [chrbtovou kosťou](#) a ťahačom mnohých európskych inovácií, a preto sa členské štáty [vrátane Slovenska](#) snažia aj vďaka európskym peniazom o túto výhodu neprísť. Po krajine tak vzniká napríklad aj sieť [európskych centier digitálnych inovácií](#).

V roku 2023 bude dynamika doťahovania veľkých regulácií pokračovať. Európske inštitúcie chcú postupne za-

Anonymný autor – Joseph Haydn hrá kvartetá, StaatsMuseum, Vienna, 1790. [Wikimedia]

čať s prípravami, respektíve dosiahnuť medziinštitucionálne dohody pre praxidlá v umelej inteligencii, na kryptotrhu aj vo virtuálnom svete metaverza.

DSA A DMA SÚ V PLATNOSTI

Najzásadnejším príkladom snahy bloku ovplyvniť digitálny trh reguláciou sú nové európske pravidlá pre digitálny trh (Digital Markets Act, DMA) a digi-

tálne služby (Digital Services Act, DSA). Tie po rokoch [diskusii a priprav](#) vstúpili v novembri 2022 do platnosti. V roku 2023 ich Únia začne zavádzať do praxe.

Kým DMA ovplyvní najmä „gatekeeper-ov“, teda veľkých techgigantov, ktorí majú významný vplyv na vnútorný trh a sú akosi bránou pre obchodných používateľov, DSA sa zameriava na boj proti nezákonnému online obsahu a takmer všetkých online sprostredkovateľov.

Časová os zavádzania oboch nariadení je podobná. V máji 2023, teda po šiestich mesiacoch od vstupu do platnosti, sa začínajú nariadenia uplatňovať. V lete by sa Komisii mali nahlásiť prví gatekeeper-i, koncom leta budú týmto špecifickým termínom aj označení a z neho budú vyplývať aj prvé povinnosti. Niektoré z nich, najmä povinnosť nahlasovať všetky transakcie fúzií a akvizícií súvisiace s digitálnym sektorom a údajmi, začnú platiť ihneď.

Ďalšie, špecifickejšie povinnosti, sa budú uplatňovať o ďalších šesť mesiacov a v plnej miere až vo februári, respektíve v marci 2024. Ide napríklad o zákaz sebapreferencie vo vyhľadávaní, teda uprednostňovania vlastných produktov. V súčasnosti napríklad prebiehajú v Bruseli prvé workshopy o tom, ako by mali firmy v tejto oblasti postupovať. Zapojenie súkromného sektora vrátane menších firiem ale musí byť podľa expertov stále prioritou. Len tak bude napokon prax funkčná, jasná, ale aj transparentná.

Pri zákone o digitálnych službách (DSA) budú mať v tomto roku veľa práce aj členské štáty, ktoré ho budú spolu s eurokomisiou presadzovať. Krajiny vrátane Slovenska budú musieť usmerniť domáce authority, ktoré majú v konečnom dôsledku pomáhať s bojom proti nezákonnému online obsahu, pričom sa legislatíva týka širokého spektra poskytovateľov online služieb od prevádzkovateľov sietí cez poskytovateľov hostingu až po platformy a vyhľadávače.

VIRTUÁLNY SVET A UMEĽÁ INTELIGENCIA

Ďalšou veľkou témou európskeho digitálneho trhu bude príprava nastavení na vývoji takzvaných otvorených virtuálnych svetov zameraných na človeka, známych ako metaverzum. Technologický výskum totiž predpovedá, že už o tri roky bude až štvrtina ľudí tráviť vo virtuálnom svete aspoň hodinu denne prácou, nakupovaním, vzdelávaním alebo zábavou.

Aj v tejto oblasti sa Únia snaží na rozbehnutého koňa obrovských inovácií nasadnúť práve tak, že pre ne vytvorí „nástroje“. Regulácia niektorých elementov, ako konkurencie, kybernetickej bezpečnosti či súkromia, je už totiž v bloku pomerne podchytená. Metaverzum a jeho možnosti však môžu už existujúce právne rámce potrápiť. Eurokomisia svoje princípy predstaví v prvej polovici roka.

V tejto sfére by sa mal blok posunúť aj v prípravách Zákona o umelej inteligencii (AI). Ten má prinútiť každého, kto chce používať, stavať alebo predávať AI produkty a služby v rámci EÚ, dodržiavať pravidlá.

Rada EÚ, teda členské štáty, už svoju pozíciu prijali koncom decembra. Okrem iných v ňom rozšírili zákaz používania AI na sociálne hodnotenie pre súkromné subjekty. Z návrhu zákona tiež požadujú explicitne vylúčiť oblasti národnej bezpečnosti, obrany a orgány činné v trestnom konaní, aby AI v týchto sférach vedeli v budúcnosti ošetriť, respektíve využívať osobitne.

Napríklad Slovensko v diskusiách upozorňovalo na nutnosť „venovať osobitnú pozornosť presnej právnej relevantnosti zákona voči ochrane základných práv EÚ“. Systémy AI, ktoré by dokázali ovplyvňovať aj demokratické procesy vrátane volieb, by podľa štátneho tajomníka rezortu informatizácie Jána Hargaša mali byť zaradené medzi vysoko rizikové systémy.

Europarlament bude o svojej pozícii k zákonu ešte len jednať, keďže si prvý návrh správy spravodajcov vyslúžil [vyše tritisíc dodatkov](#). Europoslanci a europoslankyne, ktorí intenzívne diskutujú s biznisom, upozorňujú aj na potrebu férovosti či transparentnosti. Nateraz sa zdá, že problémom je už aj samotná definícia AI.

Ak by začali rozhovory medzi Komisiou, Parlamentom a členskými krajinami podľa plánu, teda na jar, nariadenie by mohlo byť prijaté koncom roka 2023. Účinnosť potom nadobudne o dva roky.

DOHĽAD NAD KRYPTOAKTÍVAMI

Potom ako koncom minulého roka zbankrotovala tretia najväčšia kryptomenová burza na svete FTX a jej investori prišli o vyše osem miliárd dolárov, mnohí nadšenci si uvedomili obrovské diery v systéme. Na kryptospoločnosti totiž nedohliadajú regulátori tak, ako na banky či burzy cenných papierov. Dodnes na tieto aktivity nebol zriadený jediný vládny či medzinárodný orgán.

Aj príbeh FTX tak podľa analytikov s vysokou pravdepodobnosťou urýchlil proces prípravy univerzálnej regulácie odvetvia kryptomien v Spojených štátoch a rovnako môže zvýšiť kontrolu existujúcich regulačných rámcov na celom svete.

Únia na svojich pravidlách pracuje

už dlhšie. Ešte v lete 2022 dokonca prebehli trialógy európskych inštitúcií o finálnej podobe prvej komplexnej regulácie kryptomien na kontinente. O zákone o trhu s kryptoaktívami ([MiCA](#)) bude vo februári hlasovať Európsky parlament. Zlepšiť by mal ochranu spotrebiteľov a investorov aj podporu inovácií v sektore.

V súvislosti s rozmachom kryptomien preloží v tomto roku Európska komisia aj návrh na stanovenie zásad digitálneho eura, a to ešte predtým, ako ho vydá Európska centrálna banka. Tá zatiaľ [predpokladá](#), že bude pripravená koncom tohto roka.

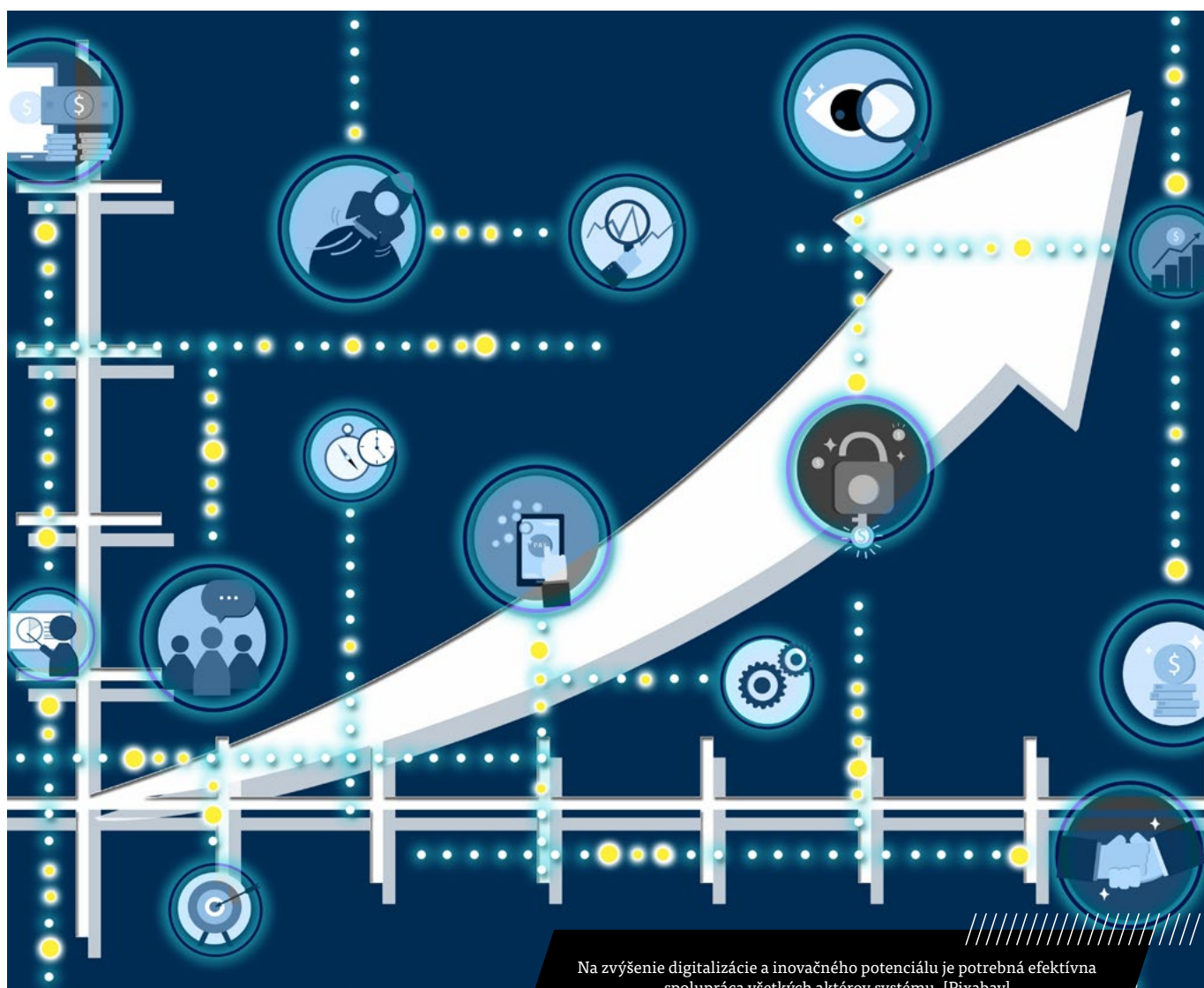
Čo ďalšie čakať vo sférach európskeho digitálneho trhu v novom roku?

- Komisia ešte v prvom štvrtroku predstaví **návrh zákona o kritických surovinách**. Jeho ambíciou bude zabezpečiť dodávky okrem nových zelených riešení aj pre európske digitálne hospodárstvo, kde sa požiadavky trhu môžu líšiť. O návrhu potom budú diskutovať europarlament a Rada.
- Rovnako by v najbližších mesiacoch mala európska exekutíva predstrieť **súbor nástrojov na boj proti nezákonnému vysielaniu živých podujatí**, najmä športových prenosov.
- V oblasti eGovernment-u sa očakáva návrh eurokomisie o **digitalizácii cestovných dokumentov**, ktorý úzko súvisí so snahou posilniť Schengen. Obdobne, švédске predsedníctvo by malo iniciovať trialóg medzi Komisiou, Parlamentom a Radou o **Európskej regulácii elektronickej identifikácie** súvisiacej s reformou vnútorného trhu bloku.
- Krajiny EÚ sa už dohodli na spoločnej pozícii aj k **pripravovanému Zákonu o čípoch**, ktorý majú teraz na stole v europarlamente. Nedoriešená je najmä otázka rozpočtu, keďže za jeho zvyšovanie sú hlavne štáty, v ktorých hrá polovodičový priemysel zásadnú úlohu. Z nových fondov by totiž mohli mať prospech.
- Europarlament má diskutovať aj o politickej reklame, kde už Rada tiež predstavila svoj prístup. Snahou je vytvoriť v bloku spoločný regulačný rámec, ktorý by zvýšil **transparentnosť sponzorovanej politickej reklamy** v online, ale aj offline priestore. ■

KOMENTÁR

Posuňme digitálnu ekonomiku Slovenska medzi najlepšiu európsku pätnástku

Autori: Lucia Colníková a Michal Kardoš

Na zvýšenie digitalizácie a inovačného potenciálu je potrebná efektívna spolupráca všetkých aktérov systému. [Pixabay]

Slovensko sa v oblasti digitálnej konkurencieschopnosti od roku 2014 postupne prepadá – z 20. priečky až na aktuálne 23. miesto. Na zreteli pre to musí mať štyri priority: pestovať zručnosti u zamestnancov, zlepšovať prácu s dátami a cloudom, chrániť ich a využívať už existujúce nástroje a centrá pomoci, ktorých u nás pribúda.

Michal Kardoš je výkonný riaditeľ Slovenskej aliancie pre inovatívnu ekonomiku (SAPIE). Lucia Colníková je líderkou projektu Liga za digitálnu rast, SAPIE.

Sektor malých a stredných podnikov (MSP) reprezentuje viac ako 95 percent všetkých firiem na Slovensku. Tvorí viac ako polovicu pridanej hodnoty hospodárstva a zamestnáva zhruba 75 percent aktívnej pracovnej sily. Aj preto je jednou z najdôležitejších súčastí našej ekonomiky.

Od samotných MSP vieme, že ich konkurencieschopnosť brzdí slabá a pomalá digitalizácia a automatizácia procesov a výroby, nedostatočná finančná podpora, nízka úroveň digitálne zručných zamestnancov, či nadbytočná byrokracia.

A práve na podporu ich digitálnej transformácie otvárame v rámci [Ligy za digitálnu rast](#) túto tému na viacerých úrovniach – s firmami, so štátom, ale aj zahraničnými partnermi. Naším cieľom je podnikom priblížiť základné komponenty digitálnej transformácie a ich pridanú hodnotu, ale tiež inšpirovať príbehmi úspešných malých a stredných podnikateľov, ktorí vďaka implementácii digitálnych riešení predbehli konkurenciu a udržali si svoju pozíciu na trhu.

Liga sa tiež snaží pomôcť Slovensku pri naplňaní cieľa o [Digitálnej dekáde](#). Ide o európsku ambíciu, aby do roku 2030 aspoň 80 percent ľudí disponovalo základnými digitálnymi zručnosťami, aby viac ako 90 percent MSP dosiahlo základnú úroveň digitálnej intenzity, alebo aby 75 percent z nich používalo cloudové riešenia, big data a umelú inteligenciu.

V týchto oblastiach ale musí mať Slovensko na zreteli štyri priority.

ZRUČNÍ ZAMESTNANCI SÚ HYBNOU SILOU KAŽDEJ FIRMY

Digitálne zručnosti sú základným

predpokladom pre úspech každej firmy, ale zároveň jednou z najväčších aktuálnych výziev. Podľa Indexu digitálnej ekonomiky a spoločnosti DESI 2022, len 55 percent Slovákov disponuje základnou úrovňou digitálnych zručností a iba 4,3 percenta zamestnaných osôb sú odborníci v informačno-komunikačných technológiách.

Z európskeho pohľadu [patrí rok 2023 práve podpore digitálnych zručností](#). Pomoc so vzdelávaním obyvateľstva a zamestnancov je jednou z priorit aj na národnej úrovni. Rozvoj digitálnych zručností ide ruka v ruke so zdokonaľovaním sa ako v takzvaných *hard skills*, tak aj *soft skills*. Práve „jemné“ zručnosti, ako kritické myslenie, kreativita, komunikácia, či leadership, sú považované za najdôležitejšie zručnosti 21. storočia.

DÁTA A CLOUD

Využívaním elektronických zariadení a digitálnych nástrojov každá firma denne zozbiera obrovské množstvo dát. No až ich zhromažďovanie a správna analýza vytvárajú základ pre mnohé ďalšie oblasti. Patrí k nim napríklad adresnejšia reakcia na potreby zákazníkov, ktorá sa prejavuje aj v čoraz rozvinutejšom online predaji, ako aj zavádzanie nástrojov umelej inteligencie, pretože dáta sú jej nosným pilierom. Správna interpretácia dát firmám pomôže k vyššej produktivite a hospodárskemu rastu.

S rastúcim množstvom zozbieraných dát rastú aj náklady na vybudovanie kvalitnej a stabilnej IT infraštruktúry. Tie však do veľkej miery vedú odbremeniť cloudové riešenia, vďaka ktorým vedú firmy využívať dátové úložiská, servery aj aplikácie.

Podľa informácií z indexov DESI sa podiel slovenských podnikov, ktoré využívajú cloudové riešenia zvýšil na 31 percent, avšak percentuálny podiel firiem, ktoré využívajú big data klesol z 11 percent v roku 2016 na 6 percent v roku 2020.

KYBERNETICKÁ BEZPEČNOSŤ A OCHRANA DÁT

S nástupom online komunikácie, zdieľania informácií a nárastom online obchodovania zaznamenávame aj rastúci počet kybernetických útokov. Celoeurópsky trend žiaľ naznačuje,

že aj napriek tomu, že si väčšina MSP uvedomuje túto hrozbu, kybernetická bezpečnosť pre nich nie je prioritnou oblasťou, do ktorej investujú čas ani peniaze. MSP sektor je ale jeden z najzraniteľnejších. Aj preto je nevyhnutné, aby sa táto oblasť dostala medzi ich strategické priority.

S prepojením na zbieranie informácií o zákazníkoch musia firmy dbať na ochranu dát a súkromia. Každý má rovnaké právo a slobodný prístup k informáciám, no zároveň má každý právo na ochranu súkromia. Každá firma by preto mala dbať na dodržiavanie ochrany a práv spotrebiteľa, vrátane dohľadu nad zbieraním, uchovávaním, spracovávaním a používaním citlivých údajov a ich zdieľaním s tretími stranami.

Základné práva spotrebiteľa sú regulované aj na úrovni EÚ v oblasti dát, AI a kybernetickej bezpečnosti, ktoré majú veľký vplyv nielen na veľké firmy, ale aj na MSP. Témam ako Zákon o digitálnych trhoch (DMA), digitálnych službách (DSA), či o umelej inteligencii (AI Act), sa budeme v Lige v priebehu roka podrobnejšie venovať.

NÁSTROJE, KTORÉ DOKÁŽU POMÔCŤ

Jedným z nástrojov, ktoré by nám ako spoločnosti mohli pomôcť urýchliť digitalizáciu vo viacerých oblastiach sú mechanizmy na podporu z Plánu obnovy a odolnosti, v rámci ktorého sú vyčlenené nemalé finančné prostriedky na reformy a investície do digitalizácie, vrátane podpory v oblasti ľudského kapitálu, aj zavádzania digitálnych riešení v podnikoch.

Medzi ďalšie kľúčové nástroje patria aj Európske centrá digitálnych inovácií, ktoré podporujú najmä MSP, ale aj verejný sektor pri zavádzaní cloudových riešení a spracovania veľkých dát. Jedným z príkladov týchto centier je iniciatíva [Hopero](#), ktoré podporuje digitálnu transformáciu firiem a pomáha im so zavádzaním nástrojov umelej inteligencie.

Na zvýšenie digitalizácie a inovačného potenciálu je potrebná efektívna spolupráca všetkých aktérov systému. Je to osvedčený systém, ktorý funguje aj v škandinávskych krajinách, ktoré udávajú rýchlosť v zavádzaní inovácií a ktorými sa môžeme inšpirovať. ■

ANKETA

Slovenskí europoslanci chcú v roku 2023 bojovať s energokrízou aj zmenou klímy

Autorka: Tatiana Turisová

Slovenskí europoslanci opäť odpovedali na novoročnú anketu portálu EURACTIV Slovensko. Pôjde o ich posledný celý rok mandátu, v roku 2024 už Slovákov čakajú ďalšie európske voľby.

Otázka na tento rok znela: **Čo chcete v európskej politike dosiahnuť v roku 2023? Ako to ovplyvní Slovensko?**

VLADIMÍR BILČÍK
(SPOLU, EPP)

Aj v roku 2023 pre mňa zostáva prioritou **boj s dezinformáciami**, ktoré Slovensku a celej Európe spôsobujú mnohé problémy – horšie zdravie a vzťahy medzi ľuďmi, ohrozenie demokracie, zníženie dôvery v inštitúcie a stratu ľudských životov.

Ako hovorca európskych ľudovcov sa v Osobitnom europarlamentnom výbore pre boj s dezinformáciami sústredím na fungovanie nových pravidiel pre boj s hoaxmi online najmä v súvislosti s nedávno schváleným európskym zákonom o digitálnych službách. Internetové giganty musia brať európske pravidlá vážne aj na Slovensku a účinne zasiahnuť proti nebezpečným dezinformáciám na sociálnych platformách. Ak budú na Slovensku parlamentné voľby už v roku 2023, v EP budeme venovať zvýšenú pozornosť **predvolebnej kampani** u

Výrez z obrazu Smrť a lakomec od Hieronyma Boscha, National Gallery of Art, Washington, D.C. [Wikimedia]

nás a monitorovať nekalé zahraničné vplyvy a dezinformačné kampane.

V roku 2023 budeme v europarlamente pracovať na novej celoeurópskej legislatíve o mediálnej slobode. Plánujem aktívne prispieť k jej zneniu, aby sme podporili kvalitné, slobodné a nezávislé médiá aj na Slovensku.

Ako hlavný spravodajca pre novú legislatívu o **informačnej bezpeč-**

nosti v európskych inštitúciách sa v roku 2023 pokúsím zlepšiť pravidlá pre prácu s informáciami v EÚ, čo má priame dôsledky aj na tvorbu európskych pravidiel na Slovensku. Ako stály spravodajca EP pre Srbsko budem naďalej podporovať **proeurópske sily na západnom Balkáne**. Európska budúcnosť západného Balkánu je v strategickom záujme Slovenska.

EUGEN JURZYCA (SaS, ECR)

V roku 2023 očakávam horúce diskusie o zmenách Paktu stability a rastu a o konsolidačných plánoch členských štátov. Budem sa usilovať o to, aby bol výsledkom mechanizmus, ktorý zabráni **nezodpovednému rastu dlhov** a bude mať aj pozitívny vplyv na zníženie inflácie, ako v EÚ, tak aj na Slovensku.

V tomto roku budú dôležité aj polemiky o komplexnej reforme trhu EÚ s elektrinou. Budem presadzovať, aby na konci dňa aj občan pocítil zvýšenú bezpečnosť dodávok a **cenovú stabilitu energií**.

Dajú sa očakávať aj stretы ohľadne nových iniciatív v riešení klimatickej zmeny. Budem presadzovať, aby sme deklarované ciele dosiahli pri minimálnych nákladoch.

Tento rok budem naďalej podporovať pokračovanie **pomoci Ukrajine**. Je to súčasne aj investícia do stability, spravodlivosti, demokracie a trhovej ekonomiky v celej Európe (vrátane Slovenska).

Ekonomicky nás čakajú ťažké časy. Slabý rast sa zrejme zmení na recesiú. Budem sa usilovať o to, aby sme konečne prichádzali s väčším počtom opatrení zameraných na obnovu hospodárskeho rastu.

IVAN ŠTEFANEC (KDH, EPP)

V prvom rade potrebujeme zabezpečiť **bezpečnosť členských štátov** Európskej únie a mier na starom kontinente. S tým súvisí nielen podpora Ukrajiny, ale aj zodpovedanie si kľúčových otázok ohľadom vlastnej obrany. Únia sa potrebuje stať energeticky nezávislou od Ruska a zvládnuť energetickú a inflačnú krízu.

Aby sme dokázali udržať pracovné miesta a boli konkurencieschopní, musíme podporovať **vedu, výskum, inovácie** a taktiež prinášať konštruktívne návrhy v oblasti jednotného trhu a zamestnanosti. Dôležité bude ako sa na Slovensku popasujeme s využitím finančných prostriedkov z plánu obnovy a tiež s témou digitalizácie.

Medzi moje priority patrí aj ochrana detí pred sexuálnym zneužívaním na internete. Špecifickou témou sú pre mňa seniori a zlepšovanie podmienok pre ich život, vrátane striebornej ekonomiky. Naďalej, ako po minulých

roky, sa budem venovať témam ochrany spotrebiteľov a podpore **malých a stredných podnikateľov**.

V europarlamente sa chcem zamerať aj na konkrétne praktické veci, ktoré priamo zlepšujú život takmer každému obyvateľovi EÚ, ako tomu bolo napríklad v prípade jednotných nabíjačiek v roku 2022. Každá z týchto tém ovplyvní Slovensko. Najdôležitejšie je, aby Slovensko nezmenilo svoje geopolitické smerovanie, pretože si v Európe dobre uvedomujeme, že len spoločné európske riešenia dokážu zvládnuť vojenské, pandemické, energetické, či inflačné krízy.

MICHAL WIEZIK (PS, RE)

Intenzívne pokračujem v práci na revízii **smernice o priemyselných emisiách**.

V rámci balíčka Fit for 55 ide o jednu z kľúčových smerníc, ktorú je potrebné reformovať pre ambicioznejšie environmentálne ciele. Dopaľ platný systém povolení pre priemyselné prevádzky umožňoval znečisťovateľom plniť najmenej náročné limity v rámci určeného intervalu pre znečisťujúce látky. Komisia prišla s návrhom, v ktorom má znečisťovateľ dosiahnuť **najambicióznejšiu redukciu znečistenia** v rámci objektívnych možností. Pracujem na tom, aby táto ambícia bola reflektovaná aj v stanovisku parlamentu. Ďalší veľký posun je spojený so zaradením veľkochovov hovädzieho dobytku pod smernicu o priemyselných emisiách. Výbor AGRI samozrejme navrhuje tento komisičný návrh úplne vymazať. Nezdiefam ich postoj, no vyrokovať zmysluplný kompromis nebude vôbec jednoduché.

Táto smernica sa samozrejme bude v plnej miere dotýkať aj **slovenského priemyslu**. Cieľom je navrhnuť pravidlá tak, aby priemysel naďalej zostal vitálny a konkurencieschopný, no aby sme dosiahli zároveň zlepšenie stavu životného prostredia a ľudského zdravia. Znečistené ovzdušie a vody si každoročne vyberajú privysočnú daň na našich životoch a zdraví.

ROBERT HAJŠEL (zvolený za SMER-SD, S&D)

Pokračujúca vojna na Ukrajine, pretrvávajúca neistota v zabezpečení spoľahlivých dodávateľov plynu, chýbajúce kriticky dôležité suroviny, čipy

a polovodiče, vysoká inflácia, to všetko ohrozuje konkurencieschopnosť a odolnosť ekonomiky a prežívanie občanov.

Hoci plne podporujem nevyhnutný a rýchly prechod na obnoviteľné zdroje energie, trvám na racionálnom prístupe a zdôrazňujem veľmi dôležitú prechodnú úlohu **jadrovej energie aj plynu pri dekarbonizácii**. Súčasná kríza mi dáva za pravdu, bez jadrovej energie by sme boli v obrovských problémoch.

Podporujem rozumné termíny pri zavádzaní takých dôležitých krokov ako sú povinné solárne panely na strechách domov, keďže nereálne ciele nás môžu dostať do ešte väčších problémov aj v dodávateľskom reťazci.

Aj naďalej chcem robiť všetko pre to, aby sme zabránili prehlbovaniu **energetickej chudoby**, ktorou je podľa odhadov ÚRSO ohrozených vyše 400-tisíc domácností na Slovensku, preto akékoľvek zmeny musia byť sprevádzané sociálnymi opatreniami.

Ako spravodajca výboru pre energetiku pre novú smernicu o zdaňovaní energií, ktorá stanoví pravidlá na ďalších 10 rokov, som v europarlamente presadil, aby okrem zvýhodňovania zelených energií nižšími sadzbami bol dôraz kladený najmä na sociálne kompenzácie či dokonca oslobodenie od poplatkov počas prechodného obdobia pre tých najzraniteľnejších občanov. Oveľa vyššie ceny za elektrinu alebo plyn vyvolané aj chybnými minulými rozhodnutiami orgánov EÚ nemôžu predsa platiť občania.

MIRIAM LEXMANN (KDH, EPP)

Za najväčšiu výzvu v roku 2023 považujem udržanie jednoty v EÚ vzhľadom na zvládnutie **ekonomikkej a energetickej krízy**. Bezodkladne musíme riešiť našu ekonomickú závislosť od nedemokratických a totalitných režimov, čo je dlhodobou prioritou. S tým súvisí aj moja práca tieňovej spravodajkyne na smernici o náležitej starostlivosti podnikov, aby naše spoločnosti neprofitovali z tovarov vyrobených nútenou prácou alebo v dôsledku iného porušovania ľudských práv. Za kľúčovú tiež pokladám väčšiu bezpečnostnú kontrolu verejných súťaží a investícií, najmä v kritickej infraštruktúre, čomu sa budem venovať ako tieňová spravodajkyňa pri problematike bezpečnostných hrozieb čínskych investícií.

Náročné rokovania nás ešte čaka-

jú pri smernici o pracovníkoch platforiem, kde sa vytrvalo zasadzujem za **ochranu 28 miliónov pracovných miest** v Európe a tisícov miest na Slovensku. Vzhľadom na demografický vývoj a z princípu spravodlivosti sa budem naďalej zasadzovať za zvýšenie ohodnotenia práce opatrovateliek, či už formálnych, alebo neformálnych.

Nadalej sa budem angažovať v naliehavých otázkach ochrany duševného zdravia, a to predovšetkým detí a mládeže aj prostredníctvom Akčného plánu pre duševné zdravie. Pokračovať budem v legislatívnej práci na ochranu detí pred zneužívaním online, čo je mojou prioritou od začiatku mandátu. Nadalej budem apelovať aj na rýchle prijatie európskeho preukazu ŽPZ.

Za prioritu pre Slovensko, a aj moju osobnú, považujem strategické využívanie čerpania európskych fondov a Plánu obnovy.

MARTIN HOJSÍK (PS, RE)

Z pohľadu ochrany klímy bude pre mňa v nasledujúcom roku dôležité **dokončenie správy o emisiách metánu**, ktorej vyjednávanie mám na starosti v Európskom parlamente za frakciu Renew Europe. Emisie metánu ako skleníkového plynu žiaľ nie sú dostatočne regulované aj napriek jeho nebezpečným vplyvom.

Pri ochrane prírody budem očakávať a tlačiť na to, aby Komisia predložila **zákon o ochrane pôdy**, ktorý som inicioval. Degradácia pôdy nás v únii stojí ročne 80 miliárd eur – to potrebujeme zvrátiť. Podobne ako chránime vzduch a vodu, potrebujeme na európskej úrovni chrániť pôdu. Komisia by mala tento návrh predložiť v druhom kvartáli tohto roku.

Napokon, naďalej budem pracovať na znižovaní plastového odpadu a venovať sa ochrane zdravia pred toxickými chemikáliami. V tejto oblasti máme viacero zákonov na stole. V uplynulom roku som pracoval na správe, vďaka ktorej budeme viac chránení pred toxickými látkami, tzv. perzistentnými organickými polutantmi. Dôležitá bude aj **smernica o obaloch**, kde máme šancu zvýšiť ochranu zdravia pred mikroplastmi a ušetriť našu prírodu od plastového odpadu.

MICHAL ŠIMEČKA (PS, RE)

Inflácia a energetická kríza predstavujú obrovskú výzvu. Potrebujeme na ňu najsť jednoduchú európsku odpoveď, hoci to nebude jednoduché. Po historickej dohode na Fonde obnovy však už vieme, že sa to dá.

Prioritou je pre mňa nedopustiť postupné oslabovanie finančnej, humanitárnej i vojenskej **pomoci pre Ukrajinu**. Už len z ľudského hľadiska je našou povinnosťou urobiť maximum pre čo najskoršie ukončenie krviprelievania.

Vítazstvo Ukrajiny je však úplne zásadné aj z pohľadu Slovenska – jej porážka by pre nás znamenala mimoriadne závažné bezpečnostné riziko. Namiesto demokratickej krajiny s obrovským ekonomickým potenciálom by sa totiž našim susedom mohol stať nesvojprávny štát podriadený bezohľadnej a rozpínavej veľmoci.

Zároveň sa aj z pozície podpredsedu Európskeho parlamentu budem zasadzovať o čo najrýchlejšiu **integráciu Ukrajiny do EÚ**. To je jediný spôsob, ako ju dlhodobo ochrániť pred ruskou agresiou. Taktiež by to znamenalo obrovskú príležitosť pre rozvoj regiónov EÚ, ktoré s Ukrajinou susedia – vrátane východného Slovenska.

Okrem toho budem ďalej bojovať za **ochranu európskych peňazí** pred rozkrádaním maďarskými oligarchami a skutočnú nápravu právneho štátu, ktorý Orbán roky rozoberal na súčiastky. Pre budúcnosť EÚ je nesmierne dôležité, aby mechanizmus kondicionality uspel hneď pri jeho prvom využití. Inak politikom s autoritárskymi tendenciami naprieč Európou vyšleme signál, že môžu bez obáv nasledovať Orbánov príklad.

PETER POLLÁK (OLaNO, EPP)

I tomuto roku bude dominovať vojnový konflikt na Ukrajine a s tým súvisiace krízy, ale aj mnohé iné globálne výzvy, ktoré sa bytostne dotýkajú i našich občanov.

V tejto súvislosti sa budem snažiť zasadzovať za to, aby Slovensko v čo najväčšej miere dokázalo efektívne **čerpať dostupné finančné zdroje**, hlavne na úrovni samospráv v menej

rozvinutých regiónoch. Podstatným spôsobom by sme tak dokázali zmierňovať negatívne vplyvy týchto kríz na občanov, čo môže napomôcť celkovému ekonomickému a sociálnemu rastu.

To sa týka opatrení súvisiacich so zvýšením zamestnanosti, vzdelávania a odbornej prípravy, hlavne u mladých, i s ohľadom na narastajúci trend v digitalizácii, zlepšenia životných podmienok sociálne slabších či boja proti chudobe. Aj to bude v centre mojich aktivít v roku 2023.

MONIKA BEŇOVÁ (SMER-SD, S&D)

V januári tohto roku som prevzala rotujúce **predsedníctvo kolégia kvestorov**. Počas nasledujúcich šiestich mesiacov tak budem zodpovedať za schvaľovanie administratívnych a finančných nárokov a povinností jednotlivých europoslancov v rozsahu kompetencií kvestorského kolégia.

Na základe poverenia od predsedníčky Európskeho parlamentu Roberta Metsoly budem tiež nasledujúceho pol roka pracovať na zabezpečení vyhodnotenia aktuálne platných pravidiel, ktoré majú **zabraňovať diskriminácii** a rôznym formám obťažovania. Na základe výsledku týchto analýz pripravím pre predsedníctvo Európskeho parlamentu súbor odporúčaní zameraný na efektívnejšie zabraňovanie obťažovania a podporu rovnosti príležitostí na pracovisku. Zostávam tiež predsedníčkou poradného výboru, ktorý sa zaoberá riešením konkrétnych prípadov a sťažností súvisiacich práve s obťažovaním. Ide o prácu, ktorá má skôr technokratický charakter a nie je tak veľmi o zviditeľňovaní domovskej krajiny. Na druhej strane však prispieva k zabezpečeniu správneho inštitucionálneho fungovania Európskeho parlamentu.

Témy, ktoré sa týkajú Slovenska, však budem samozrejme riešiť v pléne Európskeho parlamentu. Dlhodobu sa zaoberám otázkami **sociálnej spravodlivosti**, podpory malého a stredného podnikania, posilňovania práv znen, ochrany spotrebiteľa, nastavením európskej minimálnej mzdy či rýchlejšieho vyrovnávania regionálnych rozdielov. Tým sa budem určite priebežne venovať aj počas tohto roka. ■

EURACTIV.sk

Špeciál vydala spoločnosť I - Europa, s.r.o., vydávajúca portál EURACTIV Slovensko (euractiv.sk).

Portál je registrovaný v zozname spravodajských webových portálov vedeným

Ministerstvom kultúry SR pod evidenčným číslom EV 82/23/SWP.

Na Špeciáli spolupracovali: vydavateľ Radovan Geist, geist@euractiv.sk; výkonný riaditeľ Pavel Nikodem, nikodem@euractiv.sk; zastupujúca šéfredaktorka Lucia Yar, yar@euractiv.sk; manažérka produkčného tímu Kristína Kubišová, kubisova@euractiv.sk; editorky a editori: Irena Jenčová, jencova@euractiv.sk; Barbara Zmušková, zmuskova@euractiv.sk; Michal Hudec, hudec@euractiv.sk; Marián Koreň, koren@euractiv.sk; Tatiana Turisová, turisova@euractiv.sk; produkčný tím Adam Bajla, bajla@euractiv.sk; Michaela Káčeríková, kacerikova@euractiv.sk; Kristína Kupčová kupcova@euractiv.sk.

Nájdete nás na Maróthyho 6 v Bratislava.

Váš feedback oceníme na kubisova@euractiv.sk.

© I - Europa, s.r.o. 2023. Všetky práva vyhradené. Táto stránka a jej obsah sú autorským dielom. Publikovanie alebo ďalšie šírenie obsahu je bez predchádzajúceho písomného súhlasu spoločnosti I - Europa, s.r.o. vnímané ako porušenie autorského zákona.

Partneri

Spolufinancovaný
Európskou úniou

Tento projekt bol financovaný za podpory Európskej komisie. Táto publikácia vyjadruje názory autora/autorov a je jeho výhradnou zodpovednosťou. Európska komisia nenesie žiadnu zodpovednosť za používanie informácií, ktoré sú v nich obsiahnuté.